

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kaisa-Leena Koski & Noora Kuitunen

YLÄASTEIKÄISTEN NUORTEN
AJATUKSIA JA KOKEMUKSIA
SEURUSTELUSTA JA SEKSUAALI-
SUUDESTA

Sosiaali- ja terveysala
2016

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Kaisa-Leena Koski & Noora Kuitunen
Opinnäytetyön nimi	Yläasteikäisten nuorten ajatuksia ja kokemuksia seurustelusta ja seksuaalisuudesta
Vuosi	2016
Kieli	suomi
Sivumäärä	59 + 5 liitettä
Ohjaaja	Ritva Alaniemi

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää seitsemäs- ja yhdeksäsluokkalaisten tyttöjen ja poikien ajatuksia ja kokemuksia seurustelusta ja seksuaalisuudesta. Tutkimuksen tavoitteena oli ymmärtää seurustelua ja seksuaalisuutta nuorten näkökulmasta.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys käsittelee nuoruutta, seurustelua ja seksuaalisuutta. Tutkimuskysymyksillä selvitettiin nuorten ajatuksia ja kokemuksia seurustelusta ja seksuaalisuudesta sekä eri sukupuolten ja ikäluokkien vastausten välisiä eroja. Aineisto kerättiin eräältä Pohjanmaalla sijaitsevalta yläasteelta syksyn 2015 aikana. Kyselyyn vastasi yhteensä 56 oppilasta. Tutkimus on kvantitatiivinen ja sisälsi strukturoituja ja avoimia kysymyksiä sekä monivalintakysymyksiä. Vastaukset käsiteltiin SPSS-tilastointiohjelman sekä induktiivisen sisällönanalyysin avulla.

Seitsemäs- ja yhdeksäsluokkalaisten tyttöjen ja poikien välillä oli havaittavissa näkemys- ja kokemuseroja. Tyttöjen ja poikien näkemykset erosivat myös samojen ikäluokkien kesken. Suuri osa nuorista oli seurustellut ja monet pitivät seurustelua tärkeänä. Enemmistö seitsemänn luokan pojista piti seksuaalisuuteen liittyviä asioita tuttuina, kun taas tytöt kokivat ne vielä kaukaisemmiksi. Erityisesti seitsemäsluokkalaisten pojilla ilmeni puutteellista tietoa seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Seksuaalisesti aktiivisimpia olivat yhdeksäsluokkalaisten tytöt, kun pojilla kokemukset olivat vähäisempiä. Suurin osa yhdeksäsluokkalaisten kokemuksista oli tapahtunut vakituisen kumppanin kanssa ilman päihteitä, mutta osalla oli kokemusta myös irtosuhteista.

ABSTRACT

Author	Kaisa-Leena Koski and Noora Kuitunen
Title	Thoughts and Experiences on Dating and Sexuality Among Junior High School Students
Year	2016
Language	Finnish
Pages	59 + 5 Appendices
Name of Supervisor	Ritva Alaniemi

The purpose of this bachelor's thesis was to find out thoughts and experiences on dating and sexuality among seventh and ninth grade girls and boys. The aim of this study was to understand relationships and sexuality from the adolescents' point of view.

The theoretical framework deals with adolescence, dating and sexuality. The meaning of this study was to define the differences in the responses of male and female adolescences and also of different age groups. The material was collected in a junior high school in Ostrobothnia during the autumn of 2015. The questionnaire was answered by 56 students. The study is quantitative and includes structured questions, open-ended questions and multiple choice questions. The questions were analyzed with SPSS-software and inductive content analysis.

The results show that there were differences in thoughts and experiences when comparing the responses of seventh and ninth grade girls and boys. Differences were also found within the same age group. Most of the adolescents had already dated and many of them found dating important. The majority of the boys in the seventh grade thought that things related to sexuality were familiar. The girls on the other hand felt them to be more distant. Especially the boys in the seventh grade had a lack of knowledge about sexuality. The girls in the ninth grade were the most sexually active whereas the boys had less experience. Most of the ninth graders' experiences had happened sober with a regular partner. However, a few had also experiences with one-night stands.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	7
2	NUORUUDEN SEKSUAALINEN KEHITYS	8
	2.1 Seksuaalisuus ja seksuaaliterveys	10
	2.2 Seurustelu osana seksuaalista kehitystä.....	14
	2.2.1 Seksuaalisuuden portaat	18
	2.2.2 Seksuaalisuus ja kulttuuri.....	20
	2.2.3 Turvallinen seksuaalisuus	21
3	TUTKIMUKSEN TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	24
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	25
	4.1 Aineiston keruu.....	25
	4.2 Aineiston analysointi	26
	4.3 Tutkimuksen eettisyys	27
5	TUTKIMUSTULOKSET.....	29
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	42
7	POHDINTA.....	44
	7.1 Ajatukset ja kokemukset seurustelusta	44
	7.2 Ajatukset ja kokemukset seksuaalisuudesta.....	46
	7.3 Tutkimuksen luotettavuus.....	49
	7.4 Opinnäytetyön prosessin arviointi ja oma oppiminen	51
	7.5 Jatkotutkimusaiheet.....	53
	LÄHTEET.....	55
	LIITTEET	

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1. Luokkien välinen seurustelujakauma (%)	30
Kuvio 2. Nuorten kokemat rakastumisen tunteet (%)	31
Kuvio 3. Nuorten ajatukset kumppanin kanssa käytetystä ajasta (%)	32
Kuvio 4. Nuorten tyytyväisyys ulkonäköönsä (%)	37
Kuvio 5. Nuorten tietämys sukupuolitaudeista (%)	38
Kuvio 6. Nuorten käsitys 1. yhdynnän raskausmahdollisuudesta (%)	38
Taulukko 1. Tärkeimmät seurusteluun kuuluvat asiat (%)	33
Taulukko 2. Tärkeimmät ominaisuudet unelmien kumppanissa (%)	35

LIITELUETTELO

LIITE 1. 9.-luokkalaisten kyselylomake

LIITE 2. 7.-luokkalaisten kyselylomake

LIITE 3. Saatekirje oppilaalle

LIITE 4. Saatekirje huoltajalle

LIITE 5. Sisällönanalyysi

1 JOHDANTO

Nuori alkaa suurten fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten muutosten myötä pohdittamaan omaa käsitystään sukupuolesta, sukupuolensa esille tuomisesta sekä omasta seksuaalisesta suuntautumisestaan (THL 2016 c). Vähitellen nuori alkaa kiinnostua erilaisten seksuaalisten kokemusten hankkimisesta. Seksuaalisuus on erottamaton osa ihmisyyttä sekä jokaisen ihmisen perusoikeus ja -tarve, joka rakentuu ja kehittyy koko elämän ajan. Se liittyy vahvasti ihmisen hyvinvointiin, terveyteen ja elämänlaatuun. (WHO 2010.) Nuoren tulee muistaa, että omista rajoistaan täytyy pitää kiinni ja kunnioittaa myös kumppanin toiveita, sillä epämiellyttävät kokemukset saattavat vaikuttaa nuoren itsetuntoon, psyykkiseen kehitykseen ja näin myös tuleviin ihmissuhteisiin negatiivisesti.

Tämän opinnäytetyön aihe on ajankohtainen ja tärkeä, sillä Väestöliiton seksuaali-terveyspoliittisen ohjelman (2006) mukaan suomalaisten nuorten seksuaaliterveys on yleisesti heikentynyt aiempiin vuosiin verrattuna. Tämän tutkimuksen kohde-ryhmäksi valikoituivat yläasteikäiset nuoret, sillä vain he itse voivat kertoa ajatuksistaan ja avata omaa maailmaansa. Seurustelu ja seksuaalisuus ovat tärkeä osa nuorten kehitystä ja siksi nuorten omia ajatuksia on hyvä tuoda esiin, sillä Rinkisen (2012, 7) mukaan nuorten näkökulmaa seksuaalikasvatuksessa on painotettu todella vähän, ja usein kasvatuksen sisällöt ja kriteerit ovat aikuisten tuottamia.

Opinnäytetyön aihetta valittaessa tutkijat pitivät tärkeänä, että tutkimus olisi mielenkiintoinen ja vahvistaisi heidän ammatillista osaamistaan. Yhteistyökumppanina toimi eräs Pohjanmaalla sijaitseva yläkoulu.

2 NUORUUDEN SEKSUAALINEN KEHITYS

Nuoruusikä voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen: varhaisnuoruuteen, varsinaiseen nuoruuteen sekä jälkinuoruuteen, jonka jälkeen suhteellisen muuttumaton aikuisen ihmisen persoonallisuus on kehittynyt (Aalberg & Siimes 1999, 55). Murrosikä eli puberteetti on olennainen osa nuoren kehityksessä, jonka aikana tapahtuu biologisia ja fysiologisia muutoksia sekä sukupuolinen ja seksuaalinen kehitys alkavat. Ihmisen biologinen kehitys käynnistää puberteetin ja nuori alkaa valmistautua aikuisuuteen. Murrosiän suurin fyysinen muutos on sukupuolikypsyyden saavuttaminen, mikä saa alkunsa sukupuolihormonien erityksen alkamisesta. (Storvik-Sydänmaa, Talvensaari, Kaisvuo & Uotila 2012, 69.) Murrosiän kehityksellisinä tehtävinä ovat nuoren itsenäistyminen, kyky hallita omaa kehoaan ja tuntemuksiaan sekä ruumiinkuvan, seksuaalisuuden ja identiteetin jäsentäminen. Usein nuoruuteen kuuluu myös epävarmuus, kypsymättömyys, malttamattomuus ja mustavalkoinen ajattelutapa. Näin ollen mielipiteet ja kiinnostuksen kohteet vaihtelevat nopeasti. (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 39.)

Varhaisnuoruus alkaa usein 12–14-vuotiaana. Murrosiän alku on nuorelle hämmentävää aikaa, sillä kehossa ja mielessä tapahtuu monia muutoksia. Nuori kokee ristiriitaa ja levottomuutta, sillä itsenäistymistarpeet ottavat enemmän tilaa, mutta samanaikaisesti itsenäistyminen voi myöskin tuntua pelottavalta. Nuori kokee vanhempansa itsenäistymisen esteenä ja itsenäistyäkseen nuori provosoi sekä haakee ja tarvitsee kiistoja arkipäiväisissä asioissa. Omien näkemysten puolustaminen ja vanhempien määräämien sääntöjen kyseenalaistaminen kuuluvat asiaan. (Aalberg & Siimes 1999, 56–57.) Tässä vaiheessa vanhempien asettamat rajat ovat erityisen tärkeitä, sillä nuorelle annetun vapauden ja vastuun määrän tulee kohdata hänen kognitiivinen kehitystasonsa (Wisnieski & Matzo 2013, 70).

Tytöt ja pojat kehittyvät eri tahdissa niin fyysisesti kuin psyykkisestikin. Tyttöjen fyysinen kasvu ja sukupuolinen kehitys tapahtuvat samanaikaisesti, kun taas pojilla fyysinen kasvu jatkuu puberteetin jälkeenkin. (Aalberg & Siimes 1999, 15.) Pojan murrosiästä kertoo kivesten kasvun alkaminen keskimäärin 9–13-vuotiaana.

Tämän jälkeen alkaa peniksen kasvu. Pojan kasvupyrähdys sijoittuu puberteetin loppupuolelle ja kestää yleensä pari vuotta. Parrankasvu lisääntyy usein tämän jälkeen. (Väestöliitto 2016 a.) Äänen madaltuminen, ihon rasvoittuminen, lihasten kasvu, painon nousu ja hienhajun kitkeröityminen ovat normaaleja murrosiän muutoksia. Pojan mittasuhteet kasvavat ja saattavat tehdä olon kömpelöksi ennen omaan vartaloon tottumista ja tutustumista. Fyysinen kehitys pojasta mieheksi kestää keskimäärin kolme ja puoli vuotta, kun taas psyykkinen kehitys voi viedä puolet enemmän aikaa. Tytöllä muutokset ilmenevät tasaisemmin ja pidemmällä aikavälillä, jolloin tytöllä on enemmän aikaa sopeutua uuteen vartaloonsa. Mielen kypsymisen ja vartalon muutosten väliin ei muodostu yhtä suurta epätasapainoa kuin pojilla. (MLL 2016 a.) Tytön ensimmäinen merkki murrosiän alkamisesta on rintojen kasvu. Häpykarvoitus ilmestyy rintojen kasvun yhteydessä, yleensä noin 10–13-vuotiaana. Kasvupyrähdysten alku on yksilöllistä ja usein samaan aikaan tytöllä alkaa valkovuodon erityys. Tämän jälkeen kuukautiset alkavat yksilöllisessä tahdissa. (Väestöliitto 2016 b.) Tytön keho alkaa myös muotoutua ja valmistautua lisääntymistä varten, jolloin reisiin ja lantion alueelle alkaa kerääntyä rasvakudos- ta ja kehon muoto muuttuu. Muita murrosiän merkkejä ovat ihon rasvoittuminen sekä lihasten kasvu. Fyysinen kehitys tytöstä naiseksi kestää keskimäärin neljä vuotta ja psyykkinen kehitys kauemmin, jolloin mielen sopeutuminen uuteen fyysiseen olemukseen saattaa ilmetä taantumisella ja aggressiolla. (MLL 2016 a.)

Varsinaisessa nuoruusiässä, noin 15–17-vuotiaana, varhaisnuoruuden ongelmat on saatu osittain hallintaan ja nuori on alkanut sopeutua muuttuneeseen kehonkuvaansa. Keskeistä tässä vaiheessa on seksuaalisuuden kehittyminen ja sen vaikutukset nuoren ihmissuhteisiin. Seksuaalisuuteen liittyvä epävarmuus saa nuoren kokeilemaan omaa seksuaalisuuttaan eri tavoin. (Aalberg & Siimes 1999, 57–58.) Chapinin (2001) artikkelin mukaan nuoret yliarvioivat usein ikätovereidensa seksuaalisten kokemusten määrää, mikä on riski normatiiviselle seksuaaliselle kehitykselle, sillä nuoret ottavat omaan toimintaansa paljon vaikutteita ikäistensä käytöksestä. Omaa minuutta voidaan vahvistaa ikätovereiden välisillä seurustelusuhteilla. Omaa seksuaalisuutta ja kelpaavuutta halutaan yleensä kokeilla aikaisilla

seurustelusuhteilla ja niihin käytetään paljon aikaa. (Aalberg & Siimes 1999, 57–58.) Ymmärrys omasta seksuaali-identiteetistä alkaa muodostua murrosiän loppuvaiheessa (Ryttyläinen & Valkama 2010, 13).

Jälkinuoruudessa, noin 18–22-vuotiaana, aikaisemmat kokemukset muovaavat nuoresta kokonaisuuden naisena tai miehenä. Nuori pystyy kohtaamaan vanhempansa tasa-arvoisemmin ja itsekeskeiset valinnat korvautuvat hyvillä ihmissuhteilla. Nuoren empatiakyky ja toisten huomioiminen lisääntyy, jolloin kompromissien tekeminen on mahdollista. Nuori kykenee emotionaaliseen läheisyyteen ja pystyy arvostamaan omaa sekä toisen ihmisen yksityisyyttä. Nuori löytää oman sosiaalisen roolinsa ja hänestä tulee yhteiskunnan jäsen. (Aalberg & Siimes 1999, 58–59.)

Jokainen nuori kehittyy omassa yksilöllisessä tahdissaan: vaikka nuoren keho näyttäisi aikuisen keholta, voi hän silti psyykkisesti olla kypsymätön, eikä suinkaan vielä aikuinen (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 39). Murrosiän vaikeudet ja ongelmat ovat hyvin yksilöllisiä. Toisilla muutokset tapahtuvat rauhallisesti, kun taas osalla nuorista vaikeuksia saattaa olla enemmän. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 57.)

Tässä tutkimuksessa käsite nuoruus sijoittuu 12–15-vuoden ikään.

2.1 Seksuaalisuus ja seksuaaliterveys

Seksuaalisuus käsitteenä on lähtöisin latinankielisestä biologiseen sukupuoleen viittaavasta sanasta *sexus*. Seksuaalisuus on erottamaton osa ihmisyyttä sekä jokaisen ihmisen perusoikeus ja -tarve. Se liittyy vahvasti ihmisen hyvinvointiin, terveyteen ja elämänlaatuun. Seksuaalisuus rakentuu ja kehittyy koko elämän ajan. Hellyys, aistillisuus, yhteenkuuluvuus, kontakti, lämpö, läheisyys, fyysinen tyydytys, avoimuus ja turvallisuus kuuluvat seksuaalisuuteen. Seksuaalisuudella on biologinen, psykologinen ja sosiokulttuurinen ulottuvuus. (Ryttyläinen & Valkama 2010, 11–12.)

WHO määrittelee seksuaalisuuden keskeiseksi osaksi ihmisenä olemista. Se käsittelee seksin, sukupuoli-identiteetit ja -roolit, seksuaalisen suuntautumisen, erotiikan, nautinnon, intimitetin ja lisääntymisen. Seksuaalisuus koetaan ja ilmaistaan ajatuksissa, fantasioissa, haluissa, uskomuksissa, asenteissa, arvoissa, käytöksessä, toiminnoissa, rooleissa ja ihmissuhteissa. Kaikki nämä ulottuvuudet kuuluvat seksuaalisuuteen, mutta kaikkia niitä ei välttämättä koeta tai ilmaista. Seksuaalisuuteen vaikuttavat psykologiset, sosiaaliset, taloudelliset, poliittiset, kulttuuriset, eettiset, lailliset, historialliset, uskonnolliset ja hengelliset tekijät. (WHO 2006.)

Osa eheää seksuaalisuutta on ihmisen kyky olla yhteydessä itseensä ja toiseen omana itsenään, kyky hyväksyä oma kehonsa ja pitää siitä sellaisena kuin se on. Eheään seksuaalisuuteen kuuluu myös kyky nauttia seksuaalisuudesta toista kunnioittaen. (Ryttyläinen & Valkama 2010, 14.)

Suomalaisten nuorten keskuudessa raskaudenkeskeytysten ja klamydiatartuntojen määrä on noussut tasaisesti. Nuorten seksuaaliterveyden heikentymiseen liittyy oleellisesti 1990-luvun alun lama. Huonon taloustilanteen vuoksi ennaltaehkäisevää toimintaa supistettiin erityisesti kouluterveydenhuollossa. Suurin osa ehkäisyneuvoloista lopetettiin, eikä niiden toimintaa korvattu mitenkään. Perhekasvatuksen poistuttua pakollisena oppiaineena vuonna 1994 on seksuaalikasvatuksen laatu ja määrä vaihdellut hyvin suuresti koulujen välillä. (Väestöliitto 2006, 20–23.)

Nuoruus on elämänvaihe, jonka aikana tarvitaan erityisiä terveydenhuollon palveluita. Palveluiden tulisi olla sellaisia, joihin nuoren on helppo hakeutua ja joissa nuori osataan kohdata. (Apter 2006, 13.) Nuoren kohtaava seksuaalineuvoja tekee työtä persoonallaan ja ottaa huomioon nuoren fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja henkisen ulottuvuuden, kulttuurin tuomaa erityisyyttä unohtamatta. Seksuaalineuvojan tulee hyväksyä nuoren valinnat seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa neuvojan omista mielipiteistä riippumatta. Nuorella on päätäntävalta siitä, mistä hän kokee tarvitsevansa ja haluavansa tukea. (Kilpiä, Kurka & Ruuhilahti 2011, 71.) Hyvin usein nuoren ensikäynti seksuaaliterveydenhuollon ammattilaisen vastaanotolla tapahtuu hyvin myöhään, jos koskaan. Erityisesti pojat ovat olleet palvelui-

den ulottumattomissa. Terveydenhoitajalla on tärkeä rooli seksuaaliterveyden edistäjänä. Kouluterveydenhuollon määräraikaistapaamiset tuovat mahdollisuuden aloittaa keskustelua seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. (Apter 2006, 13.) Yliopilaiden terveydenhuoltosäätiön gynekologi Heikkilän mukaan terveydenhoitaja on usein neutraalimpi henkilö, jota on helppo lähestyä, toisin kuin opettajaa. Nuorten on hyvä kuulla seksiin liittyvistä asioista turvalliselta henkilöltä, sillä muuten he hakevat tietonsa eri medioista tai kavereilta. (Kuronen 2006, 16-17.)

Mediakulttuuri antaa nuoren kasvuun moninaisia aineksia, mutta vain vähän tietoa siitä, millaiset valinnat todella edistävät nuoren hyvinvointia (MLL 2016 c). Median kautta saatava tieto seksuaalisuudesta on yksi tapa nuorelle tutkia omaa sukupuoli- ja seksuaalisuuttaan ja vartalonsa. Mediatarjontaa pidetään usein eritsoituneena ja yhteiskuntaa yliseksualisoituneena. Seksuaalisesti vihjaileva ympäristö jättää nuoriin jälkensä, vaikka nuoret tiedostaisivat ja suhtautuisivat kriittisesti median asettamiin vartalo- ja ulkonäkövaatimuksiin. (MLL 2015.) Internet on osasyylinen nuorten seksuaaliterveyden heikkenemiseen, sillä nuoret joutuvat helpommin ahdistelun kohteeksi sekä näkemään sopimatonta materiaalia. Toisaalta joukkotiedotus levittää avointa ja suvaitsevaa suhtautumista seksuaalisuuteen, mutta kaupallisesti motivoidut viestit voivat olla nuorelle vahingollisia. (Väestöliitto 2006, 20–23.)

Nykyään koulujen opetussuunnitelmaan kuuluu seksuaalikasvatus, joka käsitteenä sisältää seksuaalivalistuksen, seksuaaliopetuksen ja seksuaalineuvonnan. Laadukkaan seksuaalikasvatuksen tarkoitus on vähentää syrjintää, kiusaamista sekä virheellisiä luuloja ja jakaa nuorille hyödyllistä tietoa riippumatta nuoren minäkuvas- ta tai seksuaali-identiteetistä. Seksuaalikasvatuksen tulisi tukea nuoren yksilöllistä seksuaalisuutta. Samalla seksuaalikasvatus lisää suvaitsevaisuutta. Tunteet, minäkuva ja identiteetti tulisi olla kasvatuksen keskiössä. Seksuaalikasvatus on myös seksuaalioikeus. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 16–17.) Nuoren kiinnostuessa seksuaalisten kokemusten hankkimisesta, seksuaalikasvatuksen tehtävänä on edistää seksuaaliterveyttä, itsetuntemusta ja -arvostusta sekä kykyä nauttia seksistä

(Näre ym. 2012, 52). Erityisen tärkeää seksuaalikasvatuksessa on, että asiallinen tieto tavoittaisi myös ne nuoret, joilla on vaikeuksia huolehtia itsestään. Tiedon on oltava selkeää ja sillä on oltava myös kiinnostavuutta. Terveystieto on kouluissa uusi oppiaine, johon sisältyy aggressio- ja seksuaalikasvatus sekä tyttöjen ja poikien erilaiset tarpeet. Terveystiedon myötä tasa-arvo nuorten seksuaalikasvatuksen tasossa on parantunut. (Väestöliitto 2006, 23.) Myös vanhemmilla on merkittävä rooli lapsen seksuaalikasvattajana, mutta Weaverin tutkimuksen mukaan murrosikäisten vanhemmat harvemmin keskustelevat seksuaalisuuteen liittyvistä asioista lastensa kanssa, sillä aiheet koetaan epämukaviksi ja ahdistaviksi sekä oma tietämys riittämättömäksi (Kontula & Meriläinen 2007, 20).

Kouluterveydenhuollon tarkoituksena on seurata ja tukea nuoren kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä perheen ja vanhempien jaksamista. Yläkoulussa jokaisella oppilaalla on terveystarkastus kerran vuodessa ja kahdeksannella luokalla suoritetaan nuorelle laaja terveystarkastus. (THL 2016 a.)

Yläkoululaisten terveystarkastuksia koskevan tutkimuksen mukaan vanhemmat voivat kokea osallistumisensa hyvinvoivan nuoren terveystarkastukseen turhaksi ja tämän takia kouluissa tulisi korostaa ennaltaehkäisevää ja terveyttä edistävää luonnetta, jotta vanhemmat voisivat kokea halukkuutta osallistua yhteiseen terveystarkastukseen. (Silvan, Joronen, & Koivula 2014, 250.) Nuoren ja vanhempien väliset suhteet sekä seksuaaliterveys ovat tärkeitä keskustelunaiheita vastaanotolla ja siksi vanhempien läsnäolo olisi suotavaa käynnillä. Samalla käydään läpi nuoren elämäntavat, koti- ja kouluasiat sekä mielenterveyteen liittyviä asioita. (THL 2016 b.) Todettuihin riskeihin, pulmiin ja huoliin tarjotaan tukea ja apua varhaisessa vaiheessa. Hyvien tottumusten vahvistaminen, voimavarojen löytäminen, positiivisen palautteen antaminen ja terveysneuvonta edistävät nuoren terveyttä ja hyvinvointia. (THL 2016 a.) Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelman (2014–2020) mukaan koulun tehtäviin kuuluu antaa nuorelle tietoa kasvun ja kehityksen tueksi. Lisäksi opetuksessa tulee pohtia yhdessä nuorten kanssa rakkautta, seurustelua, seksiä, intiimisuhteita, mediaa sekä pornoa. Myös lähisuhde- ja

seksuaaliväkivalta pitäisi kuulua opetukseen. (Bildjuschkin, Klemetti, Kulmala, Luoto, Nipuli, Nykänen, Parekh, Raussi-Lehto & Surcel 2016, 47.) Seksuaaliterveysklinikan ylilääkärin mukaan nuorten kehittyessä eri aikaan on vaikeaa antaa seksuaaliopetusta kaikille, sillä tieto kiinnostaa nuorta vasta, kun se on hänen kehitykselleen ajankohtaista (Apter 2006, 13).

Tässä tutkimuksessa seksuaalisuudella tarkoitetaan seksuaalisia kokemuksia sekä ilmenemismuotoja, kuten ajatuksia, fantasioita, haluja, uskomuksia, asenteita, käyttäytymistä, rooleja ja suhteita. Jokaisella nuorella on oma käsitys seksuaalisuudesta ja se kehittyy iän myötä.

2.2 Seurustelu osana seksuaalista kehitystä

Sana seurustelu kytkeytyy usein romanttiseen rakkauteen ja rakkauden kohteesta halutaan usein seurustelukumppani. Moni kouluikäinen kaipaa vierelleen kumppania ja toivoo jonkun ihastuvan itseensä. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 133–134.) Nuoren on tärkeää saada rauhassa ihastua ja rakastaa kaukaa, turvalliselta etäisyydeltä, ennen kuin hiljalleen, iän karttuessa ihastukset vaihtuvat seurustelukokemuksiin. Varhaisnuoruudessa, 12–14-vuotiaana, kokeiluihin ei ole kiirettä, sillä vakavat seurustelusuhteet enemmänkin jarruttavat ja vievät energiaa nuoren muulta kehitykseltä. (MLL 2016 d.) Valtakunnallisen kouluterveyskyselyn mukaan peruskoulujen 8. ja 9. luokan oppilaista vajaa viidesosa seurustelee ja heistä viidesosa oli ollut yhdynnässä seurustelukumppaninsa kanssa (THL 2013).

Nuoruudessa yksi käännekohta on tykkäämisen tunteiden ilmaisu toiselle ja näille tunteille saatu vastakaiku. Nuoret saattavat kulkea samoissa kaveripiireissä yhdessä ja voivat kokea jo sen vakituiseksi seurusteluksi. Myöhemmin seurusteluksi luokitellaan ne suhteet, joissa osapuolet viettävät paljon aikaa toistensa kanssa. (Kontula 2008, 112.) Väestöliiton (2016 c) mukaan seurustelu on erilaista eriikäisenä. Ensimmäiset suhteet voivat olla viestien lähettelemistä ihastukselle, myöhemmin se voi olla kahden ihmisen välistä vuorovaikutusta, yhdessä olemista

ja tekemistä. Seurustelussa on paljon samoja piirteitä kuin hyvässä ystävytydessä, se on tasavertainen ihmissuhde, johon sitoudutaan yhdessä sovitulla tavalla.

Kontulan tutkimuksessa (2012, 125–128) tulee ilmi, että seksin tavoittelua ei ole juuri ollenkaan mainittu ensisijaiseksi syyksi aloittaa seurustelu. Tehoa poikien seksuaaliopetukseen -hankkeessa Kontula on myös tutkinut, että useimmat yläasteikäiset pojat, jotka eivät ole seurustelleet tai jotka ovat eronneet, saattoivat haaveilla seurustelusuhteesta, mutta haaveet sijoittuivat enemmän tulevaisuuteen kuin nykyhetkeen. Pappin (1997, 104) tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten ja virolaisten nuorten seksuaalisia kokemuksia. Tutkimuksessa kävi ilmi, että suurin osa vastaajista oli rakastunut ainakin kerran. Puolet pojista ja hieman alle puolet tytöistä oli myös seurustellut. Tutkimuksen mukaan keskimäärin 11 -vuoden iässä nuoret kokevat ensimmäiset suutelu- ja seurustelukokemukset. Näreen tutkimuksen mukaan seurustelukumppaneiden määrä oli yhteydessä seksuaalisen hyvinvoinnin laskuun. Petetyksi tuleminen ja luottamuksen rikkoutuminen kulkevat rinnakkain suhteiden vaihtuvuuden kanssa. (Näre ym. 2012, 57.)

Murrosikäisenä seurustelu alkaa kiinnostaa monia, vaikka se saattaa aluksi olla haastavaa ja kaikki on uutta toisen ihmisen kanssa. Yhtään helpompaa ei myöskään ole nuorella, joka ei ole kiinnostunut seurustelusta, mutta kokee sosiaalisen ympäristön siihen painostavan. Seurustelu voi merkitä nuorelle aikuisuutta tai pakkoa, jotta voisi olla uskottava muiden silmissä. Seurustelussa opitaan tuntemaan toisen arvoja ja ajatusmaailmaa yhdessä aikaa viettäen ja keskustellen. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 131–132.) Jokaisen murrosikäisen tunnekehitys voi olla saman ikäisenä erilaisessa vaiheessa ja siksi myös seurusteluun liittyvät asiat ja mielenkiinto tulevat ajankohtaiseksi eri-ikäisenä. Seurustelu on sallittua minkä ikäisenä tahansa, sillä Suomen laki ei ota kantaa seurusteluun, ainoastaan seksuaaliseen kanssakäymiseen, jos toinen suhteen osapuolista on alle 16-vuotias (Väestöliitto 2016c). Suomen lain mukaan alle 16-vuotias on vielä lapsi ja laki on asetettu suojaamaan lasta seksuaaliselta hyväksikäytöltä (L 20.5.2011/540).

Murrosikäinen on vielä hyvin keskeneräinen omassa kehityksessään, jolloin seurustelu palvelee enemmän omaa kehitystä, eikä tällöin tasa-arvoinen, myötäelämiin perustuva seurustelusuhde ole mahdollista. Nuoren keskeneräisyys ei kuitenkaan tee seurustelusta yhtään vähemmän arvokasta. Suuret tunteet, kuten ihastuminen, toisen kaipaaminen ja jännittäminen ovat tunteita, joiden kanssa tulee oppia elämään ja joita tulee oppia sietämään. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 133.) Usein nuoret vähättelevät ensimmäisiä seurustelukokeilujaan. Kuitenkin kaikki seurustelusuhdet, jopa parin päivän kestänyt etäsuhde, on hyvin tärkeä vaihe murrosikäisen seksuaalikehityksessä ja ihmissuhdetaitojen oppimisessa. Seurustelu voi olla juuri sellaista, kuin nuori omassa kehitysvaiheessaan on valmis kokemaan. (Väestöliitto 2016 c.)

Nuori etsii itseään seksuaalisessa vastavuoroisuudessa saavuttaakseen aikuisen ihmisen seksuaalisuuden. Ennen kuin on mahdollista rakastaa ja nauttia seksuaalisuudesta, on nuori käynyt läpi pitkän kehityksellisen matkan etsien itseään sekä omaa identiteettiään miehenä tai naisena. (Aalberg & Siimes 1999,75.)

Suurimmalla osalla ihmisistä rakastumisen eri vaiheet etenevät samankaltaisesti, mutta aikataulut poikkeavat toisistaan yksilöllisesti. Alkurakkaudessa tunnetaan hyvin voimakkaasti yhteenkuuluvuuden tunnetta ja se kestää noin puolesta vuodesta kahteen ihmisestä riippuen. Tämän jälkeen seuraa eriytymisvaihe, jossa aletaan huomata parisuhteen toisen osapuolen viat sekä puutteet ja normaali arki ottaa tilaa suhteessa. Pettymykset voivat kuulua tähän vaiheeseen, sillä saatetaan huomata, ettei kumppani olekaan sellainen, jota oli toivonut. Oikeista asioista sekä mielipiteiden eroavaisuuksista aletaan keskustella, väitellä ja riidellä. Haastavan vaiheesta tekee se, että parisuhteen molemmat osapuolet eivät välttämättä ole samaan aikaan eriytymisvaiheessa. Ihmisen henkilö- ja seksuaalihistoria sanelevat, kuinka edetä asioissa ja miten sietää toisen erillisyyttä ja sen lisääntymistä. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 132.)

Nuorena yhtä tärkeää kuin saada tuntee rakastumista, olisi saada kokea myös erosta toipuminen. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 133.) Ihminen saattaa ihastua ja

rakastua useisiin eri ihmisiin elämänsä aikana. Pettymyksistä selviäminen on erittäin tärkeä osa aikuiseksi kasvamista. Vastoinkäymiset opettavat ja auttavat ymmärtämään nuorta itseään sekä hänen omia tunteitaan paremmin. (MLL 2016 c.) Seurustelusuhteen loppuminen saa usein aikaan pahaa mieltä, surua ja tuskaa. Tunteita käsittelemällä olo helpottuu ajan myötä ja pahasta olostä sekä muista negatiivisista tunteista selviää usein puhumalla. Eroaminen on ennen kaikkea luopumista parisuhteesta ja usein myös luopumista ystävydestä kumppaniin. (Väestöliitto 2016 d.) Seurustelun päättymisen voi olla myös kasvuprosessi, jossa voi oppia paljon uutta itsestään. Omia käyttäytymistapoja tunnistamalla ymmärrys suhteen päättymiseen selvenee ja näin pystytään luomaan tulevaisuuden suhteista kestävämpiä. (Nyyti 2015.)

Suomen muuttuessa monikulttuuriseksi maaksi näkökulmat lisääntyvät ja tuovat haasteita nuorten seurusteluun ja seksuaalisuuteen liittyen, kun eri kulttuurit kohtaavat. Suomessa on asukkaita yli 150:stä eri maasta ja suomalaisissa kouluissa puhutaan yli viittäkymmentä eri kieltä päivittäin. Suomessa elävien kulttuurien ja uskontojen edustajilla voi olla hyvin erilaisia asenteita, kieltoja, sopivaisuussäädöksiä ja tabuja liittyen yksityisyyteen, seksuaalisuuteen sekä intimitettiin. (Brusila 2008, 9-10.) Muista kulttuureista tullessa erilaiset tietotasot, perhetaustat, seksuaalihistoria ja kielitaito vaikuttavat olennaisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyteen. Usein maahanmuuttajanuoret sopeutuvat nopeammin suomalaiseen kulttuuriin koulun ja harrastusten kautta, kun taas vanhempien voi olla vaikeampi päästä yhteiskuntaan kiinni. Tämä saattaa aiheuttaa ristiriitaa, kun nuori joutuu tasapainoilemaan kahden kulttuurin välillä. (Bildjuschkin ym. 2016, 76.)

Tässä tutkimuksessa seurustelu käsitteenä on juuri sellaista, kuin nuori kehitysvaiheessaan on valmis kokemaan. Ensimmäiset seurustelusuhteet eivät aina tarkoita, että nuori olisi valmis seksiin, vaan hän haluaa harjoitella uusia suhdetaitoja.

2.2.1 Seksuaalisuuden portaat

Nuoren seksuaalisen kehityksen voi nähdä kolmella eri tasolla. Nämä tasot ovat järki, tunne ja biologia. Järjen tasolla prosessoidaan tietoisesti. Se sisältää asenteiden muokkautumisen, asioiden tietämiseen pohjaavan käsittelyn, uskomukset, päätöksenteko-, riskinarviointi- ja harkintakyvyn sekä oppimisen ja kokemukset. Tunteen tasolla ihastuminen ja rakkauden tunteet auttavat suuntautumaan ikätovereihin ja itsenäistymään. Biologian kerroksella lapsi muuttuu murrosiän avulla sukukypsäksi aikuiseksi. Lapsen on tärkeää saada tietoa ja tukea, jotta hän voi ymmärtää ja hyväksyä yksilöllisen kehityksensä ja kehonsa. Eheäksi ja tasapainoiseksi aikuiseksi kasvaminen edellyttää kaikkien kerrosten kanssa pärjäämistä. (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, 17–18.)

Seksuaalisuuden portaat (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, 10) on yhdeksänportainen malli, joka konkretisoi eri tasojen avulla lapsen ja nuoren seksuaalista kehitystä ja kypsymistä. Tasapainoinen kehitys edellyttää, että jokaisella portaalla viivytään hetki, sillä jokaisella tasolla on oma kehitystehtävänsä, joka lapsen tulisi ymmärtää. Lapsen tai nuoren tulisi itse pohtia jokaisen portaan haasteita ja tehdä ratkaisuja niihin liittyen. Joillakin portailla viivytään pidempään kuin toisilla ja portailla voidaan myös siirtyä edestakaisin.

Ensimmäinen porras on Vanhempien ihailu. Portaalla lapsi on noin 2–6-vuotias. Hän rakastuu johonkin lähipiiriin aikuiseen. Usein pojat sanovat menevänsä naimisiin äidin kanssa ja tytöt isän kanssa. Tällä portaalla lapsi kiinnostuu myös siitä, mistä hän on tullut ja miten pojat ja tytöt eroavat toisistaan. Toinen porras on nimeltään Idoli ihastuttaa. Tälle portaalle siirrytään noin 6–12-vuotiaana. Ihastumisen kohteena on turvallisen kaukainen, usein aikuinen lähipiiriin kuulumaton ihminen, esimerkiksi julkisuuden henkilö tai opettaja. Seurustelua ei vielä ajatella ajankohtaisena asiana, mutta seksuaaliset fantasiat alkavat kehittyä. Tuttu mutta salattu- portaalla ihastutaan lähipiiriin ihmiseen, joka on usein ikätoveri. Ihastumisesta ei kerrota kellekään. Portaalla opetellaan myös oman käytöksen hallitsemista

voimakkaan tunteen vallassa. Tällä portaalla jotkut ovat jo 8-vuotiaana ja toiset 13–18-vuotiaana. (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, 19–20.)

Neljäs porras on Tuttu ja kaverille kerrottu. Tällä portaalla harjoitellaan ystävyys-taitoja, joita tarvitaan seurustelun alkaessa. Nuori uskaltaa kertoa ja antaa ystäväänsä arvioimaksi omat ihastumisentunteet. Ystävän tuki ja omien tunteiden hyväksyntä ovat tärkeitä. Syntyy ajatus siitä, että tulee itse olemaan joskus jonkun kumppani. Tällä portaalla ollaan noin 10–14-vuotiaana. Viidennellä portaalla, Tykkään sinusta -portaalla, ollaan yleensä 10–15-vuotiaana. Ihastuksen kohteelle kerrotaan ihastumisesta esimerkiksi tekstiviestin tai kaverin välityksellä. Nuori voi saada vastarakkautta, mutta saattaa joutua myös pettymään. Tärkeintä tällä portaalla on kestää tieto siitä, että ihastumisen kohde tietää tunteista. Murrosiän muutokset alkavat yleensä tässä vaiheessa. Kuudes porras on nimeltään Käsi kädessä. Ihastuminen on yhteinen tunne, eikä sitä haluta piilottaa. Paljon energiaa kuluu rakkaan lähellä olemiseen, kädestä pitämiseen ja ihastumisen tunteen jakamiseen. Yhdessäoloon ei välttämättä kuulu lainkaan puhuminen. Tälle portaalta kuuluu myös pettymyksen ja hylätyksi tulemisen tunteiden käsittely. Tässä vaiheessa ollaan noin 12–16-vuotiaana. (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, 20.)

Seksuaalisuuden portaiden seitsemäs kohta on Suudellen-porras. Tällä portaalla ollaan usein 14–18-vuotiaana ja uskalletaan koskettaa sekä suudella. Hellyys tapahtuu rajatusti suun ja kaulan alueella. Muuta kehoa ei uskalleta vielä koskettaa, mutta kanssakäymiseen liittyy seksuaalista kiihottumista. Tässä vaiheessa voidaan jo opetella ja tutkia, mikä itsestä tuntuu hyvältä. Itsensä hallintaa ja kumppanin kunnioitusta opetellaan tällä portaalla. Kahdeksas porras on nimeltään Mikä tuntuu hyvältä? Tällä portaalla tutkitaan yhdessä kumppanin kanssa, mikä tuntuu hyvältä ja tutustutaan toisten kehoihin. Seurustelusuhteen tulee olla turvallinen. Tavoitteena ei ole yhdyntä, vaan kehojen keskustelun ja viestinnän harjoittelu sekä seksuaalinen nautinto. Tällä portaalla ollaan noin 15–20-vuotiaana. Yhdeksäs ja viimeinen porras on nimeltään Rakastella. Tämä porras saavutetaan yleensä noin 16–25-vuotiaana. Tällöin ihminen on löytänyt turvallisen kumppanin ja on valmis

kokemaan rakastelun ja yhdynnän. Rakastellessa voi kokea fyysistä ja psyykkistä mielihyvää. Järjen tason tulisi olla riittävän kehittynyt, jotta riskikäyttäytymiseltä vältytään. Vastuuntunto, empatia ja kunnioitus itseä ja kumppania kohtaan ovat tärkeitä. (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, 21.)

2.2.2 Seksuaalisuus ja kulttuuri

Suomalaisessa seksuaalikulttuurissa annetaan naisen seksuaaliselle autonomialle suhteellisen suuri painoarvo moniin muihin kulttuureihin verrattuna, kun miehiltä edellytetään seksuaalista itsehallintakykyä. (Näre, Ruuhilahti & Heimonen 2012, 55.) Suomalaiselle nuorelle tyypillinen seurustelukulttuuri on islamilaisessa maailmassa hyvin tuntematon. Useimmiten nuorten avioliitot ovat vanhempien järjestämiä, eikä nuorella ole päätäntävaltaa. Samoin hindulaisessa uskonnossa nuorten seurustelu ei ole hyväksyttävää, vaikka sitä tapahtuukin. Rakkausavioliittoon johdettava seurustelu on salattu perheiltä ja rike on sitä vahvempi mitä erilaisemmista yhteisöistä nuoret tulevat. Nämä avioliitot voivat myös kokonaan katkaista suhteet sukulaisiin. (Väestöliitto 2011.) Romanikulttuurissa seurustelusta ei saa puhua vanhemmille ja se tulee salata häveliäisyssyistä. Pariskunnalla ei tule olla minikäänlaista kontaktia vanhempien läsnä ollessa. (Laiti 2008, 158.) Jehovan todistajat taas opettavat, että seurustelu tulisi aloittaa ainoastaan silloin, kun tarkoituksena on avioliiton solmiminen. Muussa tapauksessa seurustelua ei hyväksytä, ja tämä koskee niin nuoria kuin aikuisiakin. Seurustelukumppaneiden seksuaalista kanssakäymistä ei myöskään hyväksytä ennen avioliittoa ja se luokitellaan haureuden harjoittamiseksi, mikä voi pahimmassa tapauksessa johtaa yhteisöstä erottamiseen. Samoin avoin homoseksuaalinen suhde on peruste yhteisöstä erottamiselle. (Venesperä 2008, 47–48.)

Kontulan PoikaS-hankkeessa toteutetun tutkimuksen mukaan suomalaiset yläaste-laiset pojat suhtautuvat yleisesti ottaen lesbosuhteisiin myönteisemmin kuin poikien välisiin romanttisiin suhteisiin. Osa valtaväestön pojista sekä maahanmuuttoaustaisista pojista suhtautui hyvin kielteisesti miesten välisiin suhteisiin. Tutkimuksessa pääteltiin, että homoseksuaalisuutta sivuavien puheenaiheiden aggres-

siivinen torjunta korostaisi henkilön omaa heteroseksuaalista suuntautumista. Viidesosa tutkimukseen osallistuneista pojista suhtautui homoseksuaalisuuteen myönteisesti. Nämä vastanneet yleensä tunsivat tai olivat tekemisissä homoseksuaalin ihmisen kanssa. (Kontula 2012, 143–145.)

Pohjoismaissa seksielämä aloitetaan aikaisemmin kuin muissa sosiaalidemokraattisissa valtioissa. Suomalaiset aloittivat ensimmäisen vakavamman seurustelusuhteensa aikaisemmin kuin virolaiset, kun taas ruotsalaiset aloittivat seksielämän kaikkein nuorimpina, 17-vuotiaina. Seuraavaksi nuorimpia ovat suomalaiset, jotka aloittavat seksielämän keskimäärin 19-vuotiaina. (Haavio-Mannila & Kontula 2003, 203.)

2.2.3 Turvallinen seksuaalisuus

Seurustelun edetessä ja syventyessä seksi alkaa usein tulla ajankohtaiseksi. Seksi on osa ihmisen seksuaalisuutta. Seksi tarkoittaa seksuaalista toimintaa ja tekoja. Kaikki käyttäytyminen, mistä ihminen voi saada tyydytystä seksuaalisille toiveilleen, tarpeilleen ja tuntemuksilleen on seksiä. Seksielämän alkaessa tulee muistaa ehkäisy, jotta välttyttäisiin sukupuolitaudeilta ja ei-toivotuilta raskauksilta. (Bildjuschkin & Malmberg 2002, 90, 116.)

Albertin tutkimuksessa suuri osa vastanneista nuorista kertoi, että seksielämän aloittamista olisi helpompi siirtää ja näin välttää myös teiniraskauksia, mikäli kotona olisi mahdollisuus avoimempaan ja rehellisempään keskusteluun seksistä (Albert 2012, 12). Huonot seksuaaliterveystiedot olivat etenkin tytöillä todennäköisiä, jos he eivät kokeneet seksuaaliasioita ajankohtaisiksi. Niillä, joille seksuaaliasiat olivat ajankohtaisia, tiedotkin olivat paremmat. Toisin kuin tytöillä, pojilla seksuaalikokemusten lisääntyminen ei ollut yhteydessä seksuaaliterveystietojen karttumiseen. (Liinamo 2005, 69-70.) Kontulan ja Meriläisen seksuaalikasvatus-tutkimuksessa (2007, 86) käy ilmi, että nuorilla on paljon väärää tietoa myös sukupuolitauteihin liittyvissä asioissa. Noin puolet tytöistä ja pojista luulivat, että sukupuolitaudit ovat vain harvoin oireettomia. Tämän vuoksi suuri osa nuorista ei

osaa epäillä tai tutkituttaa tartuntaansa, jos siitä ei aiheudu tartunnaksi tulkittavia oireita.

Seksuaaliterveyden maailmanjärjestö WAS (2014) on tuonut julki seksuaalioikeuksien julistuksen Hong Kongissa 1999 ja sitä on päivitetty vuonna 2014. Julistuksen mukaan jokaisella ihmisellä on oikeus tasa-arvoon, elämään, vapauteen, turvallisuuteen, tietoon ja hoitoon. Jokaisella on oikeus päättää itse kehostaan ja seksuaalisuudestaan. Nuorille on olemassa omat seksuaalioikeudet, joiden mukaan nuorella on oikeus olla oma itsensä ja tehdä omia päätöksiä sekä ilmaista mielipiteensä. Nuorella on oikeus nauttia kehostaan ja seksuaalisuudestaan sekä toteuttaa seksuaalista suuntautumistaan tyydyttävällä tavalla. Nuorella on myös oikeus perhesuunnitteluun ja valita haluaako avioitua. Nuoren tulee saada helposti neuvontaa ymmärrettävässä muodossa, esimerkiksi ehkäisymenetelmistä, sukupuolitaudeista ja omista oikeuksistaan. Nuoren seksuaalioikeuksiin kuuluu myös oikeus kieltäytyä seksuaalisesta kanssakäymisestä. (Nazarenko 2011, 13.)

Normatiivisen ja seksuaalisen riskikäyttäytymisen raja on nuoruusiässä hyvin häilyvä ja yksilöllistä vaihtelua on hyvin paljon. Riskikäyttäytymiseksi mielletään esimerkiksi ehkäisyn laiminlyönti, kumppaneiden runsas lukumäärä, päihteet sekä riskikumppanit ja joskus myös varhainen seksuaalinen aktiivisuus. Tutkimusten mukaan seksuaalinen riskikäyttäytyminen ja nuorena aloitettu seksielämä ovat yhdistettävissä mielenterveyshäiriöihin ja itsetuhoisuuteen. (Savioja, Sumia & Kaltiala-Heino 2015.) Aikainen yhdyntäelämän aloittaminen saattaa olla nuoren epäsuotuisa kehityksellinen ratkaisuyritys ja nuoret voivat kokea painostusta tai paineita suostua seksuaaliseen kanssakäymiseen ennen kuin he sitä itse todella haluavat (Kaltiala-Heino 2010). Garwickin tutkimuksen mukaan seksuaaliseen riskikäyttäytymiseen liittyy usein huumeet, alkoholi, sensaatiohakuisuus ja puute aikuisen ihmisen valvonnasta. Näitä riskikäyttäytyjiä olivat usein nuoret tytöt, jotka halusivat tuntea itsensä tärkeiksi ja huomioiduiksi. Zwanen tutkimus tukee tuloksia siitä, että nuoret tytöt hakevat hyväksyntää ikätovereiltaan olemalla seksuaalisesti aktiivisia, sillä he pelkäävät leimautumista vanhanaikaiseksi. (Wisnieski

& Matzo 2013, 68.) Suomalaisen kouluterveyskyselyn mukaan tytöt rohkenevat ehdottaa kondomin käyttöä sekä puhua avoimemmin seksistä kuin pojat, mikä luo heille mahdollisuuden seksuaaliseen hyvinvointiin ja itsemääräämiseen (Näre ym. 2012, 58).

Kouluterveyskyselyn mukaan (THL 2015) peruskouluikäisten yhdyntäkokemusten määrä on ollut hieman laskussa. Ero tyttöjen ja poikien yhdyntöjen välillä on olematon, vuonna 2013 prosentti on ollut sama, 22. Suurin ero tyttöjen ja poikien välillä on ollut vuonna 2004/2005, jolloin peruskoulun tytöistä 25 % ja pojista 20 % kertoo olleensa yhdynnässä. Yleisesti ottaen ero peruskoulun tyttöjen ja poikien yhdyntöjen välillä on kaventunut 2000-luvun alusta. (THL 2015.) Kontulan (2010, 381) tutkimuksessa käy ilmi, että pojilla ja tytöillä oli sekä yhdynnästä että sukupuolitaudeista heikot seksuaaliterveystiedot. Kouluterveyskyselyn mukaan suomalaiset tytöt kokivat seksuaalista painostusta kaksi kertaa enemmän kuin pojat. (Luopa, Kivimäki, Matikka, Vilkki, Jokela, Laukkarinen & Paananen 2014, 23.) Näreen ym. (2012, 58) mukaan pysyvät ihmissuhteet luovat turvallisuutta, mikä mahdollistaa sen, että nuori voi tuntea itsensä hyväksytyksi ja uskaltaa olla oma itsensä.

3 TUTKIMUKSEN TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää 7. ja 9.-luokkalaisten tyttöjen ja poikien ajatuksia sekä kokemuksia seurustelusta ja seksuaalisuudesta. Tutkimuksessa selvitettiin mahdollisia näkemuseroja sukupuolten ja ikäluokkien välillä. Tutkimuksen tuloksia on mahdollista hyödyntää kouluterveydenhoitajan työssä. Tutkimuksen perusteella terveydenhoitaja voi ymmärtää paremmin nuorten ajatuksia ja ongelmia. Tutkimuksen tulosten pohjalta voitaisiin tarvittaessa pohtia seksuaalikasvatuksen syventämistä ja näin vähentää epärealistisia uskomuksia ja käsityksiä seurustelusta ja seksuaalisuudesta.

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Millaisia ajatuksia ja kokemuksia nuorilla on seurustelusta ja seksuaalisuudesta?
2. Miten tyttöjen ja poikien ajatukset ja kokemukset eroavat toisistaan?
3. Miten 7. ja 9.-luokkalaisten ajatukset ja kokemukset eroavat toisistaan?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä opinnäytetyössä käytettiin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää ja aineistonkeruumuotona oli kyselytutkimus. Keskeistä kvantitatiivisessa tutkimuksessa ovat muuttujien mittaaminen, muuttujien välisten yhteyksien tarkastelu sekä tilastollisten menetelmien käyttö. Tutkimuksen tunnistaa kvantitatiiviseksi muun muassa otoksen suuresta määrästä sekä strukturoiduista kysymyksistä. Tutkimus voidaan suorittaa pitkittäis- tai poikittaistutkimuksena. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 42.) Tämä tutkimus suoritettiin poikittaistutkimuksena eli aineisto kerättiin kertaluontoisesti, eikä tutkimusilmiötä tarkasteltu suhteessa ajalliseen etenemiseen.

Tämän tutkimuksen kohderyhmänä olivat erään Pohjanmaalla sijaitsevan yläkouluun 7. ja 9.-luokkalaiset nuoret. Tutkijat tarjosivat koululle mahdollisuutta osallistua kyselyyn, jolla kartoitettiin nuorten ajatuksia ja kokemuksia seurustelusta ja seksuaalisuudesta. Koulun vararehtori antoi alustavan luvan tutkimuksen suorittamiselle, jonka jälkeen anottiin virallinen tutkimuslupa tutkimussuunnitelman, kyselylomakkeiden sekä saatekirjeiden kera.

4.1 Aineiston keruu

Aineistonkeruumuotona oli kyselytutkimus, joka koostui väittämistä, monivalintakysymyksistä sekä avoimista kysymyksistä (Liite 1 & 2). Strukturoidut kysymykset takasivat tasapuolisuuden vastaajien kesken sekä helpottivat tietojen tallentamista. Analysointivaiheessa strukturoidut kysymykset nopeuttivat vastausten käsittelyä. (Holopainen & Pulkkinen 2008, 42–43.) Avointen kysymysten avulla oli mahdollista löytää uusia näkökulmia, joita tutkijat eivät olisi osanneet etukäteen odottaa (Hirvisjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 194).

Kyselylomakkeen suunnittelussa pyrittiin nuorta houkuttelevaan ulkonäköön sekä yksinkertaisiin kysymyksiin, joihin nuoren olisi helppo vastata. Kyselylomake oli nopeasti täytettävissä ja näin ollen oppitunnista ei kulunut liikaa aikaa tutkimuk-

sen vuoksi. Mielenkiintoa pyrittiin pitämään yllä vaihtelevalla sisällöllä sekä hauskoilla vastausvaihtoehdoilla. Ennen kyselylomakkeiden toimitusta kysely testattiin yhdellä 15-vuotiaalla työllä. Pilotoinnin jälkeen tutkijat eivät kokeneet kyselyn muokkaamista tarpeelliseksi. Tutkijat kustansivat itse kirjekuoret sekä muut tarvikkeet. Kyselylomakkeet toimitettiin henkilökohtaisesti yhteistyökoululle marraskuussa 2015. Koulun vahtimestari vastaanotti kirjekuorissa olevat kyselylomakkeet, jotka hän lupasi toimittaa vararehtorille. Koululta otettiin kuitenkin yhteyttä ennen tutkimuksen toteuttamista ja toivottiin, että seitsemäsluokkalaisten kyselylomaketta muutettaisiin kevyemmäksi. Tutkijat muuttivat toivottuja kysymyksiä ja toimittivat uudet versiot koululle. Yllättävän muutoksen ja kiireellisen aikataulun vuoksi uutta kyselylomaketta ei pilotoitu.

Koulun henkilökunta sai vapaasti valita kaksi luokkaa kummastakin ikäryhmästä, joilla kysely toteutettiin. Oppitunnin alussa opettajat informoivat oppilaita kyselystä sekä lukivat ääneen saatekirjeen, jossa painotettiin kyselyn vapaaehtoisuutta. Opettaja jakoi oppilaille kyselylomakkeet ja vastaamiseen annettiin aikaa noin viisitoista minuuttia. Jokainen sai itse palauttaa vastauslomakkeensa kirjekuoreen, jonka opettaja sulki viimeisen palautuksen jälkeen. Oppitunnin jälkeen opettajat toimittivat suljetut kirjekuoret vararehtorin lukittuun kansliaan. Vararehtori oli sovitusti yhteydessä tutkijoihin, kun aineisto oli kerätty. Tutkijat noutivat aineiston koulun sulkeutumisaikan jälkeen, jolloin vahtimestari oli avaamassa ovia. Vastauslomakkeita säilytettiin kiinni teipatuissa kirjekuorissa vararehtorin lukitussa kansliassa.

4.2 Aineiston analysointi

Tämän tutkimuksen strukturoidut kysymykset analysoitiin IBM SPSS Statistics 23 -tilastointiohjelmalla. Lomakkeet numeroitiin ja aineisto syötettiin havaintomatriisiin siten, että toinen tutkijoista saneli ääneen saadun aineiston sisältöä ja toinen kirjasi tiedot sähköiseen muotoon. Aineiston analysoinnissa käytettiin apuna riskiintaulukointia. Kyselylomake sisälsi myös avoimia kysymyksiä sekä monivalintakysymyksiä, joiden vastauksiin tutkijat tutustuivat lukemalla aineiston useaan

otteeseen läpi. Avointen vastausten analysointiin käytettiin sisällönanalyysia (Liite 5.) ja tuloksia tarkasteltiin aineistolähtöisesti eli induktiivisesti. Alkuperäiset ilmaukset kirjattiin ja eriteltiin taustatietojen perusteella tietokoneelle aineiston analyysia varten. Sisällönanalyysin tavoitteena oli avointen vastausten laaja, mutta tiivistetty esittäminen (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 134). Yksittäisistä vastauksista edettiin pelkistettyihin ilmauksiin yhdistelemällä samankaltaisuuksia sekä erilaisuuksia ja näin aineistosta muodostettiin ala- ja yläluokat.

4.3 Tutkimuksen eettisyys

Helsingin julistuksessa (1964) mainitut eettiset vaatimukset otettiin tutkimuksessa huomioon, sillä tutkittavien yksityisyys sekä fyysinen ja psyykinen koskemattomuus pyrittiin turvaamaan koko tutkimuksen ajan. Koulun henkilökunta kuitenkin mainitsi, että osa kysymyksistä saattaisi hämmentää tai ahdistaa nuorimpia oppilaita. Tässä tutkimuksessa pyrittiin huomioimaan Pietarisen kahdeksan eettistä vaatimusta (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 172), joten toivotut kysymykset muutettiin nuorimmille vastaajille sopiviksi. Tarkoituksena oli, että kyselylomake (Liite 1.) olisi samanlainen molemmille ikäluokille ja sukupuolille, mutta seitsemäsluokkalaisten kyselylomakkeista (Liite 2.) poistettiin kohdasta 12 viisi kysymystä seksiin liittyen. Kysymys 13 muokattiin myös seitsemäsluokkalaisia varten.

Tutkimukseen osallistuneita oppilaita informoitiin saatekirjeitse (Liite 3.) tutkimuksen vapaaehtoisuudesta. Oppilaille kerrottiin myös, että osallistumisen voi perua tai keskeyttää missä tutkimuksen vaiheessa tahansa. Saatekirjeessä kerrottiin myös tutkimuksen tarkoitus ja osallistujilla oli mahdollisuus ottaa yhteyttä tutkijoihin ilmoitettujen yhteystietojen kautta. Tutkimukseen osallistujia informoitiin myös siitä, että tutkimuksen tulokset julkaistaan sähköisessä julkaisuarkisto Theseuksessa.

Koska tutkimuskohteena oli haavoittuvainen ryhmä, oli tutkijoiden saatava myös huoltajan suostumus (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 174). Koulua

pyydettiin lähettämään saatekirje (Liite 4.) Wilman kautta oppilaiden huoltajille. Huoltajalla oli mahdollisuus ilmoittaa koululle, mikäli ei halunnut nuoren osallistuvan tutkimukseen. Tutkijoiden tietoon ei tullut huoltajien kielteisiä vastauksia. Tutkijoiden yhteystiedot löytyivät myös vanhemmille suunnatusta saatekirjeestä, mikä mahdollisti vanhempien yhteydenotot. Tutkimus suoritettiin anonyymisti ja anonyymiteetin vahvistamiseksi tutkijat jättivät tietoisesti mainitsematta yksilöintitietoja yhteistyökoulusta. Lisäksi tulosten raportoinnissa oli huomioitu vastaajien yksityisyys jättämällä julkaisematta avoimia vastauksia, jotka sisälsivät yksityiskohtaista ja mahdollisesti tunnistettavaa tietoa.

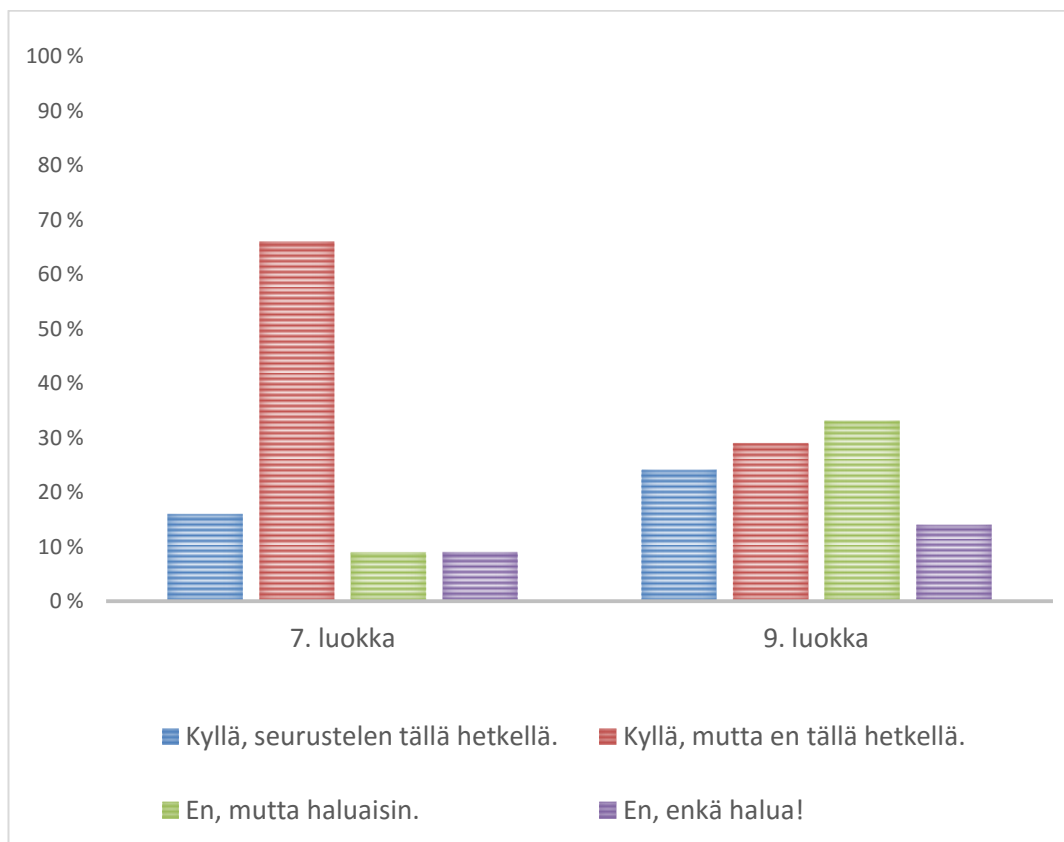
Opettajat valvoivat kyselytilannetta, mutta eivät käsitelleet täytettyjä lomakkeita. Oppilaat saivat palauttaa myös tyhjät lomakkeet kirjekuoreen ja näin ollen opettaja ei saanut tietoonsa, ketkä vastasivat kyselyyn. Vain tutkijat käsitelivät saatua aineistoa ja hävittivät vastauslomakkeet välittömästi sähköiseen muotoon saattamisen jälkeen.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimukseen osallistuneilla luokilla oli yhteensä 74 oppilasta, joista kyselylomakkeeseen vastasi 56. Näin ollen vastausprosentiksi muodostui 76. Seitsemäsluokkalaisia tyttöjä oli 17, joista vastasi 13 ja poikia 23, joista vastasi 22. Yhdeksäsluokkalaisia tyttöjä oli yhteensä 21, joista vastasi 17 ja poikia 13, joista vastasi 4. Kato oli 18, mutta ei voida varmuudella sanoa, kuinka moni kieltäytyi vastaamasta ja kuinka moni ei ollut läsnä kyselytilanteessa.

Taustakysymyksinä kysyttiin luokkaa, sukupuolta ja koulumenestystä. Kaksi kolmasosaa ($n=35$) kertoi koulumenestyksensä olevan hyvä ja loput vastaajista ($n=20$) kertoivat menestyvänsä keskivertaisesti koulussa. Kukaan ei kokenut koulumenestyksensä olevan huono.

Suurin osa seitsemäsluokkalaisista ($n=26$) oli seurustellut, mutta vain muutamat ($n=5$) seurustelivat tutkimushetkellä. Yhdeksäsluokkalaisten vastaukset olivat jakautuneet melko tasaisesti, kun heistä lähes puolet ($n=11$) oli seurustellut ja neljännes ($n=5$) seurusteli tutkimushetkellä. (Kuvio 1.) Seitsemäsluokkalaisista tytöistä noin neljäsosa ($n=3$) ja pojista yksi kertoi seurustelleensa netissä. Kolmasosa yhdeksäsluokkalaisista tytöistä ($n=6$) sekä puolet pojista ($n=2$) oli seurustellut netissä.

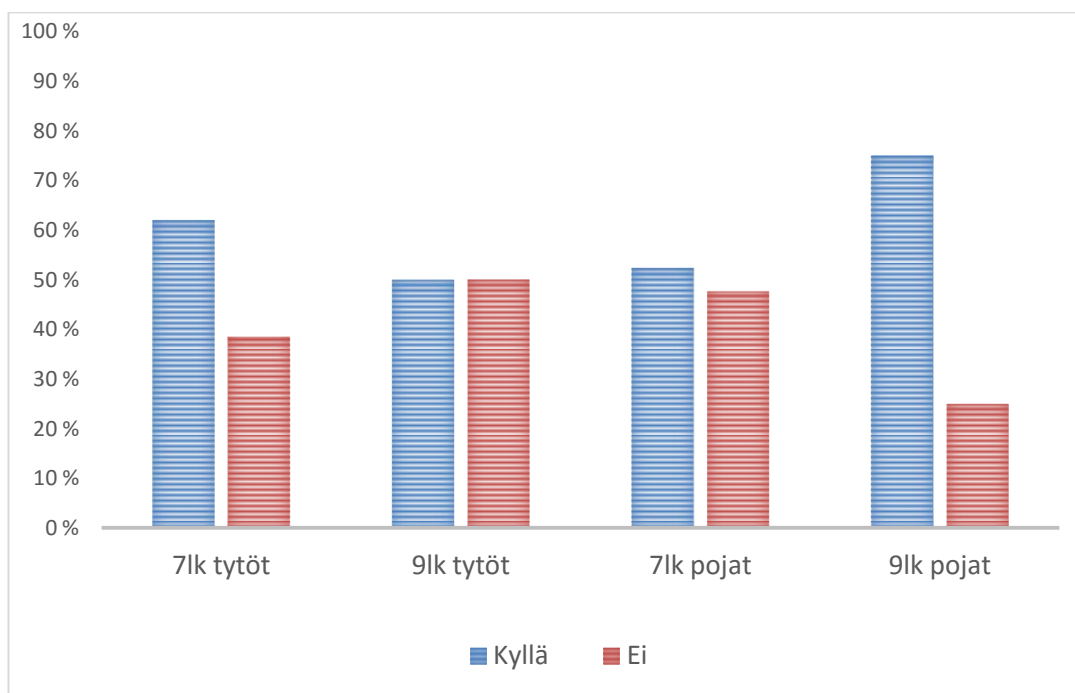
Kuvio 1. Luokkien välinen seurustelujakauma (%)

Pisimpien suhteiden keskiarvo oli noin kahdeksan kuukautta ja lyhimpien kolme kuukautta. Pisimmät suhteet olivat kestäneet kaksi vuotta, kun taas lyhimmat vain muutaman päivän.

Seitsemännen luokan tytöistä viisi oli sitä mieltä, että seurustelu on tärkeää, kun taas yhdeksäsluokkalaisista tytöistä näin sanoi kolmetoista. Seitsemäsluokkalaisista pojista kaksitoista oli sitä mieltä, että seurustelu on tärkeää. Yhdeksännen luokan pojista yksi sanoi seurustelun olevan tärkeää. Noin puolet seitsemäsluokkalaisista pojista ($n=11$) ja yhdeksäsluokkalaisista tytöistä ($n=9$) sekä neljännes seitsemäsluokkalaisista tytöistä ($n=3$) ja yhdeksäsluokkalaisista pojista ($n=1$) haluaisi olla kokeneempi seurustelussa.

Seitsemäsluokkalaisista tytöistä kaikki kertoivat olleensa ihastuneita. Yhdeksäsluokkalaisista tytöistä yksi ei ollut kokenut ihastumista. Seitsemäsluokkalaisista

pojista kolme ja yhdeksäsluokkalaisista yksi ei ollut koskaan kokenut ihastumista. Kaikista kyselyyn vastanneista yli puolet ($n=30$) olivat kokeneet olleensa rakastuneita. (Kuvio 2.)

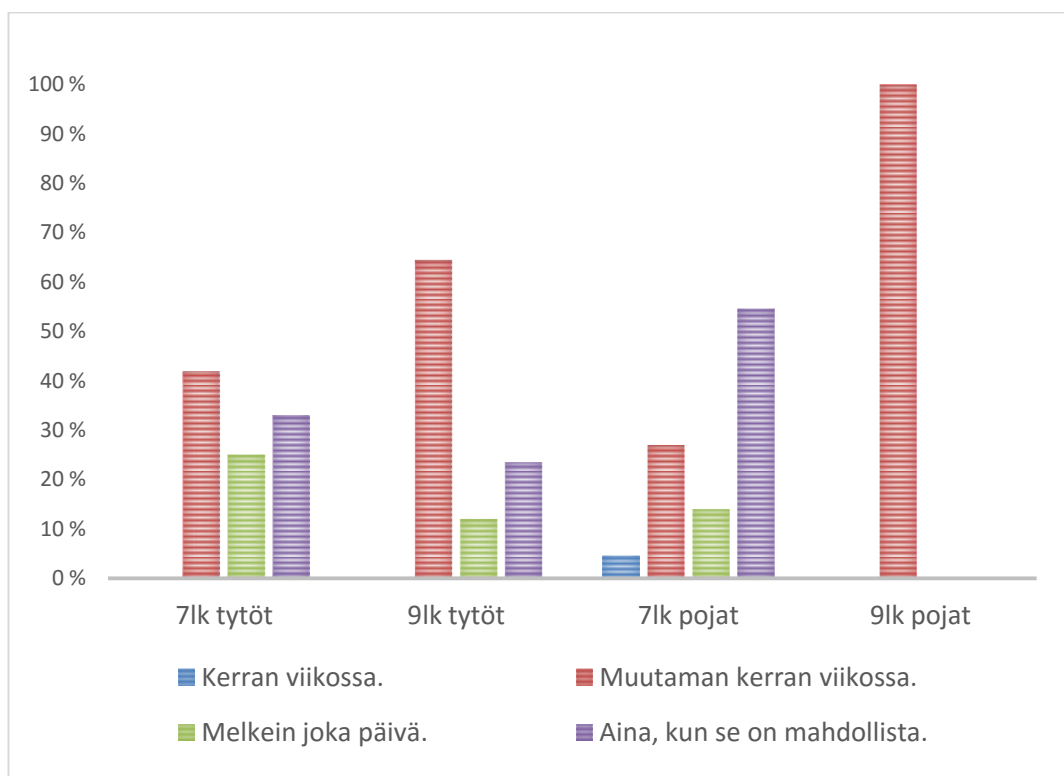

Kuvio 2. Nuorten kokemat rakastumisen tunteet (%)

Erityisesti seitsemäsluokkalaiset pojat ($n=17$) ja yhdeksäsluokkalaiset tytöt ($n=12$) olivat uskaltaneet lähestyä ihastustaan. Seitsemäsluokkalaisista tytöistä kahdella kolmasosalla ($n=8$) ja yhdeksäsluokkalaisista pojista yhdellä oli ollut rohkeutta lähestyä ihastustaan. Selkeästi eniten sydänsuruja olivat kokeneet yhdeksäsluokkalaiset tytöt ($n=13$) ja vähiten seitsemäsluokkalaiset pojat ($n=4$). Seitsemäsluokkalaisista tytöistä sydänsuruja kertoi kokeneensa hieman alle puolet ($n=5$) ja yhdeksäsluokkalaisista pojista puolet ($n=2$). Lähes kaikki seitsemäsluokkalaiset pojat ($n=20$) ja enemmistö tytöistä ($n=8$) kertoi uskaltavansa lähestyä ihastustaan, eivätkä pelänneet torjutuksi tulemista. Yli puolet yhdeksäsluokkalaisista tytöistä ($n=10$) ja puolet pojista ($n=2$) eivät uskaltaisi lähestyä ihastustaan torjutuksi tulemisen pelossa. Seitsemännen luokan tytöistä kaksi ja pojista kaksi kertoi laittaneensa kaverin puhumaan ihastukselleen. Yli puolet yhdeksäsluokka-

laisista tytöistä ($n=9$) ja yksi pojista oli laittanut kaverin puhumaan ihastukselleen. Treffeille ihastusta oli pyytänyt seitsemäsluokkalaisista pojista kolmasosa ($n=8$) ja tytöistä kaksi. Kukaan yhdeksännen luokan tytöistä ei ollut pyytänyt ketään treffeille, kun pojista puolet ($n=2$) oli tehnyt näin.

Suurin osa seitsemäsluokkalaisista pojista ($n=12$) oli sitä mieltä, että kumppanin kanssa tulisi olla aina, kun se on mahdollista. Suurin osa muista vastaajista ($n=26$) kertoi muutaman kerran viikossa riittävän. (Kuvio 3.) Kaikki vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että heiltä löytäisi aikaa kavereille, vaikka seurustelisivatkin.

Kuvio 3. Nuorten ajatukset kumppanin kanssa käytetystä ajasta (%)

Monivalintakysymyksessä nuorta pyydettiin ympyröimään enintään seitsemän tärkeintä seurusteluun kuuluvaa asiaa (Taulukko 1.).

Tulokset olivat melko yhtenäisiä sukupuolesta ja iästä riippumatta. Tärkeimmiksi asioiksi nousivat rakkaus, kunnioitus, rehellisyys, luottamus, yhdessä olo sekä toi-

sen kuunteleminen. Kaikki yhdeksäsluokkalaiset olivat sitä mieltä, että rehellisyys on yksi tärkeimmistä seurusteluun kuuluvista asioista. Jokainen yhdeksäsluokkalainen tyttö oli mieltänyt rakkauden tärkeimmäksi asiaksi seurustelussa. Eroavaisuuksia löytyi esimerkiksi oman ajan tärkeydessä, sillä yhdeksäsluokkalaisista enemmän kuin kaksi kolmasosaa ($n=15$) piti omaa aikaa tärkeänä, kun taas seitsemäsluokkalaisista tytöistä yli ($n=7$) ja pojista alle puolet ($n=9$) eivät pitäneet omaa aikaa tärkeänä. Lähes kolmasosa yhdeksäsluokkalaisista tytöistä ($n=5$) piti seksiä tärkeänä seurustelussa, kun taas seitsemäsluokkalaiset tytöt sekä yhdeksäsluokkalaiset pojat eivät pitäneet seksiä merkityksellisenä seurustelussa. Taulukosta on jätetty pois kaksi vaihtoehtoa; pusukuvat somessa sekä parisuhdepäivitys somessa, sillä nämä eivät saaneet lainkaan kannatusta. Nuori sai myös itse nimetä, mikäli hänen mielestään tärkeä asia puuttui vaihtoehtoista. Ainoastaan yksi nuorista lisäsi omana vastauksenaan tukemisen.

Taulukko 1. Tärkeimmät seurusteluun kuuluvat asiat (%)

	7lk tytöt	9lk tytöt	7lk pojat	9lk pojat
Rakkaus	69 %	100 %	68 %	75 %
Halailu	39 %	35 %	41 %	50 %
Oma aika	46 %	71 %	59 %	75 %
Kunnioitus	92 %	59 %	73 %	50 %
Rehellisyys	85 %	100 %	91 %	100 %
Luottamus	85 %	94 %	64 %	75 %
Riidat	0 %	6 %	5 %	0 %
Yhdessäolo	92 %	82 %	73 %	50 %
Kielarit	0 %	0 %	27 %	0 %
Seksi	0 %	29 %	23 %	0 %
Helliminen	23 %	24 %	27 %	25 %
Keskustelu	54 %	59 %	64 %	50 %
Toisen kuunteleminen	85 %	76 %	73 %	75 %
Käsi kädessä kulkeminen	8 %	6 %	36 %	25 %

Väittämäosuudessa seksi koettiin kuitenkin tärkeäksi. Seitsemäsluokkalaisista tytöistä puolet ($n=6$) ja pojista enemmistö ($n=13$) piti seksiä tärkeänä seurustelussa. Yhdeksäsluokkalaisista tytöistä yli puolet ($n=10$) ja pojista yksi koki seksin tärkeäksi osaksi seurustelua.

Seksissä haluaisivat olla kokeneempia erityisesti yhdeksäsluokkalaiset tytöt ($n=7$) sekä seitsemäsluokkalaiset pojat ($n=11$), kun taas yhdeksäsluokkalaiset pojat eivät kaivanneet lisää kokemusta. Seitsemännen luokan tytöistä vain yksi haluaisi olla kokeneempi seksissä. Yli puolet seitsemäsluokkalaisista tytöistä ($n=8$) ja suurin osa pojista ($n=20$) oli halaillut. Suutelun kohdalla tulokset olivat samankaltaiset; tytöistä seitsemän ja pojista seitsemäntoista kertoi suudelleensa. Kaikki yhdeksännen luokan pojat ja suurin osa tytöistä ($n=15$) oli halaillut, kun taas suutelukokemuksia oli pojista kolmella ja tytöistä kymmenellä. Yhdeksäsluokkalaisista tytöistä seitsemän ja pojista puolet ($n=2$) kertoivat hyväilleensä toista ja olivat halunneet myös mennä pidemmälle. Kukaan pojista ei ollut harrastanut seksiä tai suuseksiä, eikä näin ollen myöskään käyttänyt ehkäisyä. Tytöistä viisi oli harrastanut seksiä ja seitsemän suuseksiä. Ehkäisyä oli käyttänyt viisi tyttöä.

Suurimmalla osalla seitsemäsluokkalaisista ei ollut kokemusta seksuaalisuudesta. Suurin osa avoimiin kysymyksiin vastanneista pojista piti seksuaalisuuteen liittyviä asioita kuitenkin tuttuina, toisin kuin tytöt, joista enemmistö piti asioita kaukaisina.

”Seksuaalisuudesta minulla ei ole kokemusta. Kuitenkin ajattelen, etten olisi vielä kypsä siihen.”

”En tiedä millaista se on, mutta olisi kiva tietää jotakin.”

Yhdeksäsluokkalaisille suunnattuun avoimeen kysymykseen vastasi yksitoista nuorta. Suurin osa ($n=7$) seksuaalisista kokemuksista oli tapahtunut vakituisen kumppanin kanssa, mutta osalla ($n=5$) oli kokemusta myös irtosuhteista. Ainoastaan yksi vastanneista kertoi päihteiden vaikuttaneen hänen seksuaaliseen käyttäytymiseensä. Kukaan kysymykseen vastanneista ei kokenut katuvansa seksuaalisia kokemuksiaan.

”On kokemusta parisuhteessa sekä yhden illanjutuissa. Joskus päihteet ovat vaikuttaneet asiaan. En ole ikinä katunut, kukaan ei ole painostanut ja on ollut hauskaa.”

Nuorta pyydettiin ympyröimään tärkeimpiä ominaisuuksia unelmiensa seurustelukumppanissa. (Taulukko 2.) Tärkeimmiksi ominaisuuksiksi nousi kaikkien vastanneiden kesken, että kumppanin tulisi olla oma itsensä, luotettava, hauska, huumorintajuinen ja rehellinen. Yli puolet ($n=26$) oli myös sitä mieltä, että unelmien kumppanilla tulisi olla ihanat silmät. Yleisesti seitsemäsluokkalaiset pitivät ulkonäöllisiä seikkoja tärkeimpinä toisin kuin yhdeksäsluokkalaiset, jotka listasivat suurimmalta osin luonteenpiirteitä. Erityisesti seitsemäsluokkalaiset pojat pitivät tärkeänä sitä, että kumppani olisi seksikäs, laiha, nätti, meikattu sekä hänellä olisi isot rinnat ja hyvä peppu. Kummankin ikäryhmän tytöt toivoisivat unelmakumppaninsa olevan pitkä, komea, tyylijuinen, kiltti, urheilullinen, fiksu, kohtelias sekä puhelias. Yhdeksäsluokkalaiset tytöt pitivät myös itsevarmuutta ja romantiisuutta tärkeinä ominaisuuksina. Molempien ikäryhmien poikien mieltymyksenä olivat pitkät hiukset sekä nätti ulkonäkö.

Taulukko 2. Tärkeimmät ominaisuudet unelmien kumppanissa (%)

	7lk tytöt	9lk tytöt	7lk pojat	9lk pojat		7lk tytöt	9lk tytöt	7lk pojat	9lk pojat
Blondi	8 %	0 %	23 %	0 %	Isot rinnat	0 %	0 %	59 %	0 %
Kohtelias	77 %	65 %	27 %	50 %	Urheilullinen	39 %	53 %	36 %	0 %
Pitkät hiukset	8 %	6 %	27 %	25 %	Puhelias	46 %	53 %	41 %	25 %
Rikas	8 %	0 %	9 %	25 %	Pahis	8 %	6 %	14 %	0 %
Ihanat silmät	46 %	41 %	50 %	50 %	Hömppä	15 %	18 %	14 %	0 %
On oma itsensä	62 %	82 %	55 %	100 %	Itsevarma	31 %	59 %	23 %	25 %
Tyylijuinen	54 %	41 %	27 %	0 %	Lyhyt	0 %	0 %	14 %	0 %
Tunteellinen	39 %	53 %	46 %	25 %	Yllätyksellinen	23 %	41 %	32 %	0 %
Kivat hiukset	46 %	24 %	27 %	25 %	Laiha	31 %	6 %	46 %	0 %
Komea	85 %	71 %	0 %	50 %	Tumma	23 %	6 %	5 %	0 %
Fiksu	54 %	71 %	36 %	50 %	Nätti	8 %	12 %	77 %	25 %
Kiltti	77 %	59 %	64 %	25 %	Käyttää meikkiä	0 %	0 %	23 %	0 %
Luotettava	77 %	94 %	73 %	75 %	Hyvä peppu	0 %	18 %	82 %	0 %
Brunette	15 %	0 %	18 %	0 %	Suosittu	0 %	6 %	9 %	0 %
Seksikäs	15 %	18 %	68 %	0 %	Rehellinen	69 %	82 %	64 %	50 %
Hauska	69 %	82 %	50 %	100 %	Söpö	54 %	12 %	77 %	0 %
Lihaksikas	39 %	41 %	0 %	0 %	Vaalea	23 %	6 %	41 %	0 %
Tatuoitu	8 %	12 %	0 %	0 %	Nuorempi kuin minä	0 %	0 %	27 %	0 %
Huumorintajuinen	77 %	82 %	68 %	50 %	Romanttinen	46 %	53 %	32 %	0 %
Vanhempi kuin minä	23 %	35 %	5 %	0 %	Pitkä	46 %	71 %	9 %	0 %

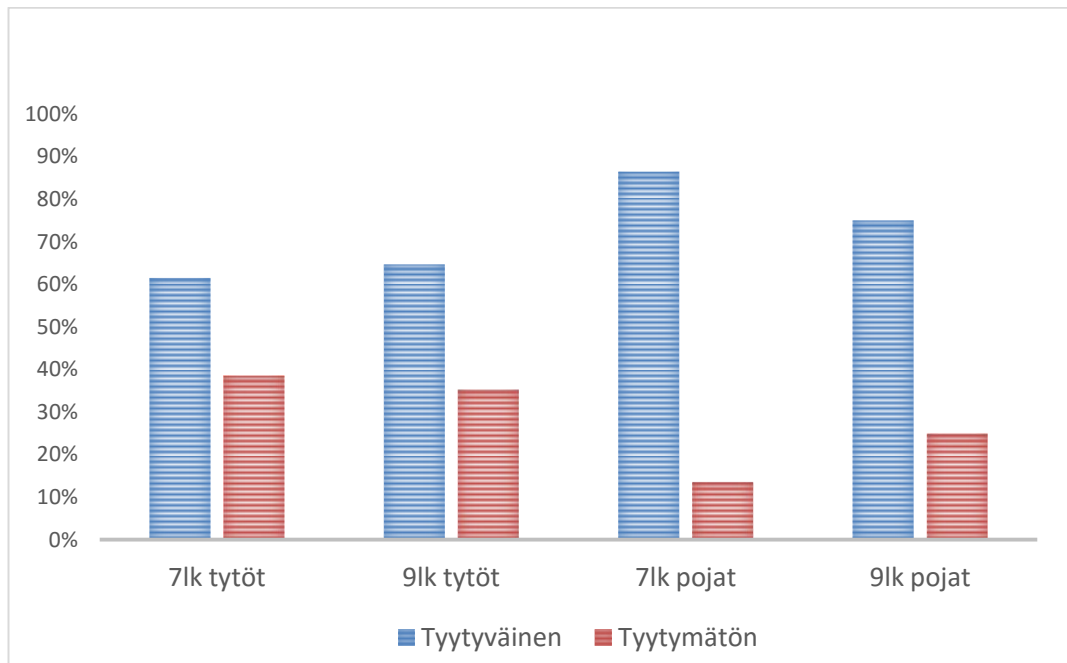
Kaikki yhdeksäsluokkalaiset pojat ja yli puolet seitsemäsluokkalaisista tytöistä ($n=8$) olivat sitä mieltä, että iällä on merkitystä parisuhteessa, kun taas yhdeksän-

nen luokan tytöistä näin ajatteli puolet ($n=8$). Yli puolet seitsemäsluokkalaisista pojista ($n=12$) ei pitänyt ikää merkityksellisenä parisuhteessa.

Yli puolet seitsemäsluokkalaisista tytöistä ($n=8$) ja pojista ($n=16$) sekä yhdeksäsluokkalaisista tytöistä ($n=10$) kokivat olevansa suosittuja kaveriporukassaan, kun taas yhdeksäsluokkalaisista pojista vain yksi piti itseään suosittuna. Yhdeksäsluokkalaisista tytöistä kolme vastasi tuntevansa itsensä huonommaksi, jos ei seurustele. Muista vastaajista näin tunsu ainoastaan yksi jokaisesta ryhmästä.

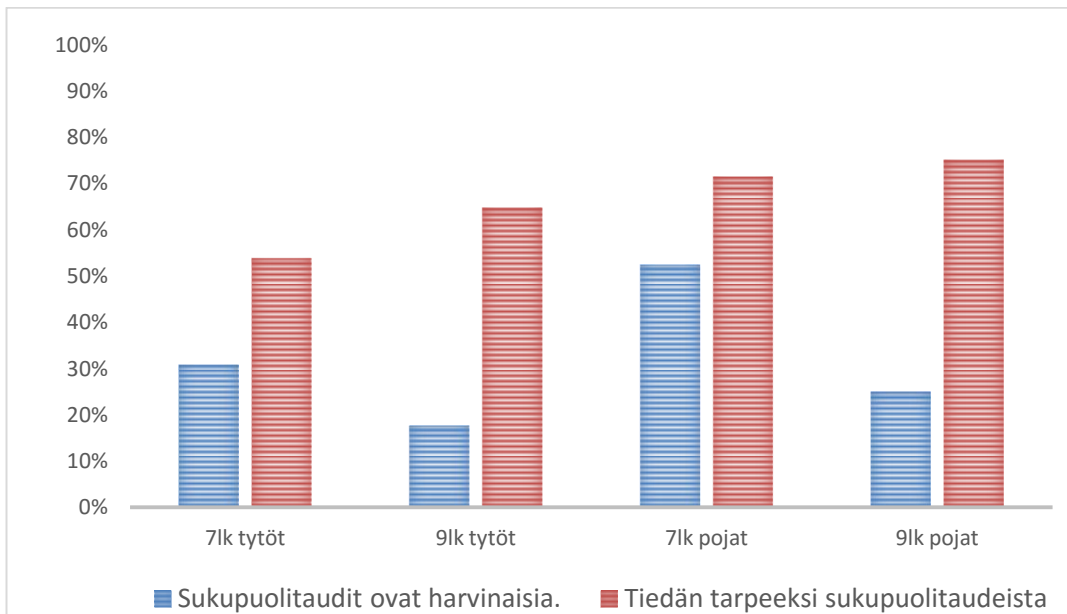
Yksi seitsemäsluokkalainen tyttö, kaksi seitsemäsluokkalaista poikaa sekä kolme yhdeksäsluokkalaista tyttöä kertoi tehneensä epämiellyttäviä asioita toisen pyynnöstä. Seitsemäsluokkalaisista pojista neljä ja tytöistä kaksi oli kokenut painostusta seksiin liittyen. Yhdeksäsluokkalaisista tytöistä neljää ja pojista yhtä oli painostettu. Painostusta seurusteluun oli kokenut kolmasosa seitsemännen luokan pojista ($n=6$) ja kaksi tytöistä. Yhdeksännen luokan tytöistä kolmannes ($n=5$) ja pojista yksi oli kokenut painostusta seurusteluun. Suuri osa seitsemännen luokan pojista ($n=15$), kaksi seitsemännen luokan tytöistä ja neljä yhdeksäsluokkalaista tyttöä tekisi mitä vain miellyttääkseen kumppaniaan. Yhdeksäsluokkalaisista pojista kukaan ei vastannut myöntävästi.

Pojat olivat keskimäärin tyytyväisempiä ulkonäköönsä kuin tytöt. (Kuvio 4.) Neljä seitsemäsluokkalaisista ja viisi yhdeksäsluokkalaisista tytöistä tunsu itsensä usein alakuloiseksi, kun taas seitsemäsluokkalaisista pojista yksi ja yhdeksäsluokkalaisista pojista kaksi tunsu näin.

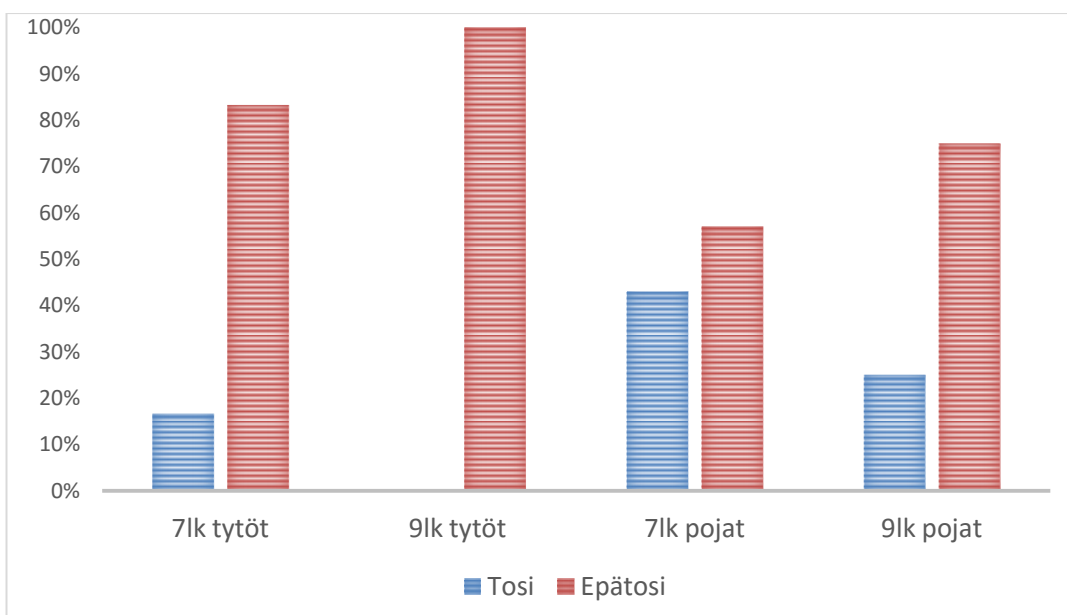
Kuvio 4. Nuorten tyytyväisyys ulkonäkönsä (%)

Kaksi kolmasosaa ($n=15$) seitsemäsluokkalaisista pojista koki tietävänsä tarpeeksi sukupuolitaudeista, mutta puolet heistä ($n=11$) olivat kuitenkin sitä mieltä, että ne ovat harvinaisia. Neljä seitsemäsluokkalaista tyttöä oli sitä mieltä, että sukupuolitaudit ovat harvinaisia ja yli puolet ($n=7$) koki tietävänsä niistä tarpeeksi. Suurin osa yhdeksäsluokkalaisista tytöistä ($n=11$) ja pojista ($n=3$) kertoi tietävänsä tarpeeksi sukupuolitaudeista. Tytöistä kolme ja pojista yksi piti sukupuolitauteja harvinaisina. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Nuorten tietämys sukupuolitaudeista (%)

Kaikki yhdeksäsluokkalaiset tytöt tiesivät, että ensimmäisellä yhdyntäkerralla voi tulla raskaaksi, kun taas yksi yhdeksännen luokan pojista oli sitä mieltä, ettei se ole mahdollista. Seitsemäsluokkalaisista tytöistä viidennes ($n=2$) ja pojista lähes puolet ($n=9$) pitivät raskautta mahdottomana. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Nuorten käsitys 1. yhdynnän raskausmahdollisuudesta (%)

Noin puolet seitsemännen luokan tytöistä ($n=6$) sekä pojista ($n=12$) olivat sitä mieltä, että hyvässä parisuhteessa ei riidellä. Enemmistö yhdeksäsluokkalaisista tytöistä ($n=15$) ja pojista ($n=3$) ajatteli riitojen kuuluvan hyväänkin parisuhteeseen. Kaikista vastanneista ainoastaan kaksi seitsemäsluokkalaista poikaa olivat sitä mieltä, että seurustellessa voi flirttailla muiden kanssa.

Seitsemäsluokkalaisilta ei saatu täsmällisiä vastauksia siitä, millainen parisuhde voisi olla tai mitä kumppanin kanssa voisi yhdessä tehdä. Kysymykseen vastanneiden mielestä seurustelun tulisi olla kivaa ja yhdessä voisi tehdä mitä vain. Lähes kaikki vastanneista olivat asettaneet tarkkoja ikärajoja seksin ja seurustelun aloittamiselle.

”Pariskuntana voi tehdä melkein mitä vain yhdessä. Itse haluaisin olla hyvässä parisuhteessa. Seksiä pitäisi harrastaa 15v.”

”Minun mielestä joskus 11-vuotiaana on sopiva aika aloittaa seurustelu.”

Yhdeksäsluokkalaiset kertoivat monipuolisemmin odotuksistaan seurusteluun liittyen. Monen mielestä ihanteellisessa parisuhteessa kummallakin on hyvä olla, eikä suhteeseen liity painostusta. Tärkeiksi asioiksi miellettiin luottamus, rehellisyys, kunnioitus, keskustelu kumppanin kanssa sekä arkinen yhdessä olo. Toisin kuin seitsemäsluokkalaiset, yhdeksäsluokkalaiset eivät asettaneet ikärajoja seurustelulle tai seksielämän aloittamiselle. Monien mielestä hyvä ikä seurustelun ja seksielämän aloittamiseen on yksilöllistä ja sen voi aloittaa silloin, kun tuntee olevansa siihen valmis.

”Pariskuntana voi luottaa toiseen ja pitäisi tietää se että parisi tukee sinua vaikka kertoisit hänelle arkaluonteisia asioita. Itse haluaisin olla suhteessa jossa voin luottaa pariini. Seksielämän voi aloittaa silloin kun tiedät kaikki riskit ja molemmat ovat valmiita siihen.”

”...kokea uusia asioita rakkaan ihmisen kanssa, menestyä ja nauttia siitä, että on joku joka välittää...”

”Parisuhde on yhdessä ajan viettämisestä. Sen ei tarvi olla edes mitään ihmeellistä, makoilemista, juttelemista, leffojen katsomista...”

Noin puolet seitsemäsluokkalaisista tytöistä ($n=7$) ja pojista ($n=9$) olivat päättäneet seurustelusuhteensa. Yhdeksännen luokan tytöistä seitsemän ja pojista yksi oli päättänyt seurustelusuhteen. Seitsemännen luokan pojista seitsemän sanoi, että parisuhteen voi päättää viestillä ja samaa mieltä olivat puolet seitsemännen luokan tytöistä ($n=6$). Yhdeksäsluokkalaisten poikien mielestä parisuhdetta ei voi päättää viestillä, kun taas viidennes yhdeksännen luokan tytöistä ($n=3$) tekisi näin.

Kaikki vastanneista seitsemäsluokkalaisista olivat sitä mieltä, että hyvä tapa erota on kasvotusten. Kuitenkin parisuhteessa olleet olivat kokeneet seurustelun päättymisen tekstiviestin välityksellä ja osa oli myös itse jättänyt puhelimitse kumppaninsa. Parisuhteen päättymisen ylitsepääsemisessä kaverit olivat olleet suurin apu.

”Minut jätettiin hän vain lähetti viestin. Menin kavereiden kanssa ulos.”

”Minut on jätetty tekstiviestillä. Tuska kesti vain päivän koska se poika oli kusipää. Hyvä tapa erota on kasvotusten.”

Myös yhdeksäsluokkalaiset olivat sitä mieltä, että eroamisen täytyy tapahtua kasvotusten ja kumppanille tulee antaa selkeät perustelut siitä, miksi parisuhde päättyy. Suurin osa yhdeksäsluokkalaisten parisuhteista oli päättynyt kasvotusten, mutta heidänkin joukostaan löytyi parisuhteiden päättämistä viesteillä. Eroista yhdeksäsluokkalaiset kertoivat selviävänsä usein ystävien, perheen, musiikin, positiivisten ajatusten sekä laastarisuhteiden avulla. Osalla vastanneista ei ollut keinoja päästä erosta yli. Paha olo oli aiheuttanut pysyvämpiä psyykkisiä oireita.

”...Erosta pääsi yli musiikin ja ystävien avulla. Itse jätin entisen poikaystäväni kahden viikon seurustelun jälkeen koska suhteessa olo oli ahdistavaa. En voinut puhua kasvotusten, joten tein sen viestillä...”

”...Jättäminen on tuntunut ikävältä, kun toinen osapuoli tulee surulliseksi. Hyvä tapa erota on kasvotusten. Pitää kertoa miksi haluaa erota.”

”On jätetty vähän aikaa sitten, yritän vieläkin selvitä.”

Kukaan yhdeksännen luokan pojista ei toivonut, että koulussa tai kotona puhuttaisiin enemmän seurustelusta tai seksistä. Kuusi seitsemännen luokan pojista toivoi enemmän keskustelua aiheista. Yhdeksäsluokkalaisista tytöistä neljä halusi puhua enemmän seksistä ja seurustelusta kuusi. Seitsemäsluokkalaisista tytöistä vain yksi toivoi enemmän puhetta seksistä ja seurustelusta halusi jutella kaksi vastanneista.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessa selvisi, että nuorten ajatukset ja kokemukset seurustelusta ja seksuaalisuudesta vaihtelivat iän ja sukupuolen mukaan. Seitsemäsluokkalaiset asettivat tarkkoja ikärajoja seurustelun aloittamiselle, kun taas yhdeksäsluokkalaiset olivat oivaltaneet, että hyvä ikä seurustelun aloittamiselle on yksilöllistä.

Suuri osa nuorista oli seurustellut ja monet pitivät seurustelua tärkeänä. Suhteiden pituudet vaihtelivat iästä ja sukupuolesta riippumatta muutamista päivistä kahteen vuoteen. Nuoret arvostavat kumppanin kanssa vietettyä aikaa, joskin osa kyselyyn vastanneista kertoi seurustelleensa myös internetin välityksellä.

Ihastumisen ja rakastumisen tunteet olivat yleisiä jo nuorella iällä ja näin ollen suhteellisen monet olivat kokeneet myös sydänsuruja. Tässä tutkimuksessa varsinkin tyttöjen keskuudessa oli havaittavissa alakuloisuutta, ulkonäköpaineita sekä huonommuuden tunnetta seurusteleviin nuoriin verrattuna.

Seitsemäsluokkalaisille suunnatussa kysymyksessä erityisesti pojat pitivät seksuaalisuuteen liittyviä asioita tuttuina. Yhdeksäsluokkalaisille suunnatuissa kysymyksissä seksuaalisesti aktiivisimpia olivat tytöt. Suuri osa seksuaalisista kokemuksista oli tapahtunut vakituisen kumppanin kanssa ilman päihteitä. Osalla nuorista oli kokemusta myös irtosuhteista, eikä kukaan katunut seksuaalisia kokemuksiaan. Suhteutettuna seksuaalisiin kokemuksiin ehkäisyn käyttö oli yleistä.

Nuorten mielestä tärkeimpiä seurusteluun kuuluvia asioita ovat rakkaus, kunnioitus, rehellisyys, luottamus, yhdessäolo sekä toisen kuunteleminen. Seksiä pidettiin myös tärkeänä osana seurustelusuhdetta. Kumppanin toivottiin olevan oma itsensä, luotettava, rehellinen, hauska ja huumorintajuinen. Sukupuolten välillä vastauksissa ei ollut merkittäviä eroja, vaan ikä vaikutti selkeämmin nuorten näkemyksiin. Yhdeksäsluokkalaiset painottivat suurimmalta osin luonteenpiirteitä, kun taas seitsemäsluokkalaiset ulkonäköseikkoja.

Toisin kuin nuoret itse kokivat, tutkimuksessa kävi ilmi, että etenkin seitsemäsluokkalaisilla pojilla oli puutteellista tietoa sukupuolitautilien yleisyydestä sekä raskaaksi tulemisen mahdollisuudesta ensimmäisellä yhdyntäkerralla. Esille nousi tarve siitä, että kotona tai koulussa keskusteltaisiin enemmän seurustelusta ja seksistä.

7 POHDINTA

Tässä luvussa tarkastellaan tämän kvantitatiivisen opinnäytetyön tutkimustuloksia ja luotettavuutta sekä arvioidaan opinnäytetyön tekijöiden ammatillista kasvua tutkimuksen parissa sekä opinnäytetyön prosessia. Lopuksi esitellään jatkotutkimusehdotukset.

Uudet tunteet ja biologiset muutokset herättävät nuorissa hämmennystä, josta ei uskalleta puhua kotona. Tässä tutkimuksessa selvisi, että osa nuorista toivoisikin enemmän keskustelua seurustelusta ja seksistä koulussa tai kotona. Albertin tutkimuksen mukaan kotona tapahtuvalla avoimella ja rehellisellä keskustelulla seksistä voitaisiin ennaltaehkäistä seksielämän mukanaan tuomia riskejä (Albert 2012, 12).

7.1 Ajatukset ja kokemukset seurustelusta

Nuoren sukupuoli ja etenkin ikä vaikutti käsityksiin seurustelusta. Iän karttuessa myös nuoren ajatukset muuttuivat. Noin viidennes tutkimukseen osallistuneista seurusteli vastaushetkellä. Tulos on samansuuntainen kouluterveyskyselyn (THL 2013) kanssa, sillä Pohjanmaan peruskoululaisista nuorista vuonna 2013 seurusteli noin viidennes. Syynä nuorten aikaisiin seurustelukokemuksiin saattaa olla aikuisuuden ihannointi, johon nuorten mielestä parisuhde kiinteästi kuuluu. Nyky-yhteiskunta painostaa jo hyvinkin nuorta näyttämään ja käyttäytymään kuin aikuinen, minkä voi nähdä etenkin nuorten tyttöjen ulkonäön tarkkailuna ja ehostamisena.

Mielenkiintoista tutkimustuloksissa oli se, että suurin osa seitsemäsluokkalaisista pojista oli ihastunut, rakastunut ja seurustellut, mutta vain harva heistä oli kokenut sydänsuruja. Monien seitsemäsluokkalaisten parisuhteet olivat päättyneet muutamien päivien tai viikkojen jälkeen. Yhdeksäsluokkalaisista tytöistä puolet olivat seurustelleet ja myös rakastuneet, mutta sydänsuruja oli koettu sitäkin enemmän. Yhdeksäsluokkalaiset tytöt eivät myöskään uskaltaneet lähestyä ihastustaan torju-

tuksi tulemisen pelossa. Tästä voidaankin päätellä, että tytöt pitävät ihastumisen tai rakastumisen omana tietonaan ja tämän vuoksi kokevat myös sydänsuruja, kun ihastuksen tai rakastumisen kohde on heidän ulottumattomissaan. Seitsemännen luokan poikien vastauksista taas voidaan olettaa, että seurustelu ei ole sisältänyt kovinkaan suuria tunteita.

Seurustelun yleisyydestä huolimatta seitsemäsluokkalaiset eivät osanneet kertoa, millaista seurustelu on, kun taas yhdeksäsluokkalaisilta saatiin monipuolista kuvailua parisuhteesta. Tästä voidaan päätellä, että seitsemäsluokkalaisilla ja yhdeksäsluokkalaisilla on eriäviä näkemyksiä siitä, mitä seurustelu on. On mahdollista, että yhdeksäsluokkalaiset eivät pidä ala-asteen lyhyitä seurustelukokeiluja enää merkityksellisinä tai laske niitä parisuhteeksi, toisin kuin seitsemäsluokkalaiset, joilla ensimmäiset seurustelut ovat vielä tuoreessa muistissa. Tämä selittäisi ristiiriidan vastauksissa. Väestöliiton (2016 c) mukaan kaikki seurustelukokemukset ovat kuitenkin tärkeitä nuoren seksuaalikehityksessä ja ihmissuhdetaitojen oppimisessa.

Seitsemännen luokan tytöistä vain muutama piti seurustelua tärkeänä, kun yhdeksännen luokan tytöistä jo melkein jokainen oli sitä mieltä. Tätä tulosta tukevat Seksuaalisuuden portaat (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, 20–21), joiden mukaan yhdessä oleminen voi alkaa usein jo ala-asteella, mutta intiimimpään yhdessäoloon siirrytään noin neljäntoista vuoden ikäisenä. Tutkimuksessa kävi ilmi, että jopa neljäsosa kyselyyn vastanneista oli seurustellut netissä, kun taas koulu-terveyskyselyyn (THL 2013) vastanneista pohjanmaalaisista nuorista vain kymmenesosalla oli kokemusta netissä seurustelemisesta. Netissä seurustelu saattaa olla ratkaisu niille nuorille, jotka haluavat kokeilla ja kehittää parisuhteeseen liittyviä sosiaalisia taitojaan ilman fyysistä läsnäoloa. Netissä monen on helpompi olla oma itsensä ja löytää oman henkistä seuraa, esimerkiksi homoseksuaalit löytävät helpommin toisensa nettiyhteisöjen kautta ilman väärinymmärryksiä.

Näreén ym. (2012, 51) tutkimuksen mukaan luottamuksen merkitys nousi tärkeimmäksi seksuaalisen hyvinvoinnin lähteeksi nuorten keskuudessa, sillä se

mahdollistaa paremman vuorovaikutuksen seksuaalisessa ja emotionaalisessa kanssakäymisessä. Myös tässä tutkimuksessa parisuhdetta kuvailtaessa yhdeksäsluokkalaiset toivat itse esille luottamuksen tärkeyden, joka ilmeni myös monivalintakysymyksissä yhtenä suosituimmista vaihtoehdoista. Luottamus on yleinen vaatimus parisuhteelle ja pelko sen menettämisestä lienee aiheellinen, sillä erään tutkimuksen mukaan lähes puolella nuorista miehistä oli seksuaalisia kontakteja seurustelusuhteen ulkopuolella (Lenoir, Adler, Borzekowski, Tschann & Ellen 2006). Nykyaikana parisuhteeseen sitoutuminen ei tunnu olevan yhtä vakavaa kuin aiemmin. Parisuhteessa pettäminen ja jättäminen oli tässäkin tutkimuksessa esillä. Avioerojen lisääntyessä voidaankin pohtia, siirtyvätkö nämä aikuisten käyttäytymismallit jo nuorten keskuuteen.

Nuorten mielestä hyvä tapa erota oli kasvatusten. Kuitenkin parisuhteita oli päätetty viestien välityksellä. Yhdeksäsluokkalaisten mielestä kumppanille täytyisi myös kertoa syy parisuhteen päättymiselle. Voidaan epäillä, että nuorten epä tietoisuus suhteen loppumisen syistä saattaa vaikuttaa itsetuntoon ja mielenterveyteen negatiivisesti. Toisaalta jos syy suhteen loppumiselle on tiedossa, mutta loukkaa toista osapuolta, vaikuttaa sekin nuoreen jollain tavalla. Tässä vaiheessa olisi tärkeää, että nuorella olisi turvallinen aikuinen keskusteluapuna, jolloin nuori ei jäisi yksin ajatuksiensa kanssa. Tässä tutkimuksessa parisuhteen päättymisestä ylipääseminen oli vaihtelevaa, mutta monet kertoivat selvinneensä surusta kaverien avulla. Yleisesti ottaen eroista oli toivuttu hyvin. MLL:n (2016 c) mukaan pettymyksistä selviäminen on tärkeä osa aikuiseksi kasvamista. Vastoin käymiset opettavat ja auttavat ymmärtämään nuorta itseään sekä hänen omia tunteitaan paremmin.

7.2 Ajatukset ja kokemukset seksuaalisuudesta

Seitsemäsluokkalaisilla ei kertomansa mukaan ollut juurikaan kokemusta seksuaalisuudesta. Pojat kuitenkin pitivät seksuaalisuuteen liittyviä asioita tuttuina ja halusivat olla kokeneempia seurustelussa ja seksissä. Tytöt taas kokivat seksiasiat kaukaisempina ja suurin osa ei halunnut kokemusta seurustelusta tai seksistä. Tut-

kimusta tukee Apterin (2006, 13) näkemys siitä, että nuoret kehittyvät seksuaalisesti eri aikaan. Tämä muodostuu ongelmaksi seksuaalikasvatusta toteutettaessa, sillä kaikille aiheet eivät ole yhtä aikaa ajankohtaisia ja näin ollen tieto jää osalta vastaanottamatta kiinnostuksen puutteen vuoksi. Tässä tutkimuksessa seitsemännen luokan tytöt eivät olleet kiinnostuneita keskustelemaan seurustelusta tai varsinkaan seksistä koulussa tai kotona, sillä he eivät kokeneet asioita ajankohtaisiksi itselleen.

Kouluterveyskyselyn mukaan (THL 2013) pohjanmaalaisista nuorista suurimalla osalla on suutelukokemuksia. Myös tämän tutkimuksen seitsemäsluokkalaisista tytöistä noin puolet ja pojista suurin osa oli halaillut ja suudellut. Myös yhdeksäsluokkalaisista suurin osa oli halaillut ja suudellut. Kouluterveyskyselyn mukaan viidesosa peruskoululaisista oli ollut yhdynnässä ja heistä viidennes ei ollut käyttänyt ehkäisyä viimeisimmässä yhdynnässä. Tässä tutkimuksessa selvisi, että kaikki seksiä harrastaneet olivat harrastaneet myös suuseksiä sekä käyttäneet ehkäisyä. Pelkästään suuseksiä harrastaneet eivät olleet käyttäneet ehkäisyä. Tästä voidaan päätellä, että nuoret eivät ole tietoisia siitä, että sukupuolitaudit voivat tarttua myös suuseksissä. Toinen selittävä tekijä voisi olla se, että nuoret yhdistävät ehkäisyn vain vaginaaliseen yhdyntään sekä raskauden ehkäisyyn. Voidaan siis epäillä, että ehkäisyä käyttäneet, yhdynnässä olleet nuoretkaan eivät ole tietoisia ehkäisyn tarpeellisuudesta suuseksissä. Tulokset eivät nimittäin kerro, ovatko he suojautuneet myös suuseksissä vai pelkästään yhdynnässä. Näiden tulosten perusteella voitaisiin pohtia, olisiko seksuaalivalistus tarpeen vuosittain yläasteella, jotta tieto saavuttaisi mahdollisimman monta tiedonhaluista nuorta. Monien nuorten kiinnostus herää vasta yläasteen jälkeen, jolloin seksuaalivalistuksen kertaus olisi aiheellista.

Erityisesti seitsemäsluokkalaisilla ja etenkin pojilla vaikutti olevan puutteellista tietoa seksiin liittyvissä asioissa. Tätä tulosta tukee Väestöliiton toteuttamat seksuaaliterveystietokyselyt, joissa pojilla oli kaikilta osin heikompi tietotaso kuin tytöillä. Erityisesti sukupuolitauteja koskevat tiedot olivat hyvin heikot (Apter

2006, 13), kuten tässäkin tutkimuksessa kävi ilmi. Tässä kyselyssä nuorten kulttuuritaustaa ei huomioitu, vaikkakin tämä tieto olisi saattanut tuoda uutta näkökulmaa tutkimukseen. Toisissa kulttuureissa seksi ja seksuaalisuus voivat olla asioita, joista vaietaan niin koulussa kuin kotonakin. Näin ollen maahanmuuttajanuorilla voi olla heikompi tietämys seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa verrattuna suomalaisiin nuoriin. Voidaankin pohtia, onko seksuaaliterveyteen liittyvän heikon tietämyksen takana ainoastaan suomalaisperheiden lapset vai onko vastaajien keskuudessa myös muiden kulttuurien edustajia.

Poikien seksiin liittyvä kokemusten halu ja tiedon puute muodostavat ongelman, sillä Liinamon (2005, 69–70) mukaan poikien tietämys seksistä ja siihen liittyvistä riskeistä ei kartu kokemusten myötä, toisin kuin tytöillä. Heteroseksuaalisessa vuorovaikutuksessa tytöillä on usein vastuunkantajan rooli. Pojat menevät niin pitkälle, kuin tytöt antavat heidän mennä. (Näre ym. 2012, 58.) Voidaan päätellä, että tytöt usein tiedostavat vastuullisen roolinsa ja sen vuoksi seksielämän tullessa ajankohtaiseksi he etsivät tietoa ja hakeutuvat tarvittaessa seksuaalipalveluiden piiriin herkemmin kuin pojat (Apter 2006, 13). Voikin olla mahdollista, että poikien keskuudessa virheellinen tieto leviää helpommin, sillä he eivät koe olevansa vastuullisessa asemassa. Tutkimustuloksista kävi myös ilmi, että pojat arvioivat tietävänsä tarpeeksi seksin riskeistä, mutta tietämys ei kuitenkaan näkynyt vastauksissa, sillä suhteellisen monien mielestä sukupuolitaudit olivat harvinaisia, eikä ensimmäisellä yhdyntäkerralla voi tulla raskaaksi. Olisikin aiheellista pohtia, pitäisikö terveydenhoitajan ottaa suurempi rooli etenkin poikien yksilöllisessä seksuaalikasvatuksessa, jolloin pojille tyypillinen ryhmäkäyttäytyminen ei häiritse tiedon saamista ja kysymysten esittämistä.

Saviojan ym. (Savioja ym. 2015) mukaan tutkimukset viittaavat siihen, että seksuaalinen riskikäyttäytyminen on yhteydessä mielenterveyshäiriöihin. Myös tässä tutkimuksessa havaittiin yhteys riskikäyttäytymisen ja alakuloisuuden välillä. Kaikki tytöt, jotka olivat harrastaneet irtosuhteita, tunsivat itsensä usein alakuloisiksi. Nämä samat tytöt olivat myös kokeneet painostusta seurusteluun sekä sek-

siin ja olivat tehneet epämiellyttäviä asioita toisen pyynnöstä. Puolet myös kertoivat tekevänsä mitä vain miellyttääkseen kumppaniaan. Voidaan ajatella, että mielen terveydeltään epävakaaumat ovat alttiimpia seksuaaliselle hyväksikäytölle. Garwick ja Zwane ovatkin tutkineet, että nuoret tytöt hakevat hyväksyntää sekä huomiota seksuaalisella riskikäyttäytymisellään (Wisnieski & Matzo 2013, 68). Voidaankin pohtia ilmiön kausaliteettia, sillä ei voida tietää, onko tyttöjen riskikäyttäytyminen jonkinlainen avunhuuto vai johtuuko alakuloinen mieliala riskikäyttäytymisen jälkiseuraamuksista.

7.3 Tutkimuksen luotettavuus

Kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan mitata validiteetilla ja reliabiliteetillä. Tässä tutkimuksessa onnistuttiin mittaamaan juuri sitä, mitä oli tarkoitus ja teoreettiset käsitteet saatiin muutettua mitattavaan muotoon eli sisältövaliditeetti toteutui. Myös ulkoinen validiteetti oli hyvä, sillä monet muut tutkimukset osoittivat samansuuntaisia tutkimustuloksia. Tutkimustuloksia voidaan siis yleistää tutkimuksen ulkopuolella olevaan perusjoukkoon. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 152.) Käytetyllä mittarilla oli mahdollista saada pysyviä tuloksia, mutta monivalintakysymysten hauskat vastausvaihtoehdot saattoivat houkutella joitakin nuoria vastaamaan leikkimielisesti, jolloin kaikki tulokset eivät välttämättä ole luotettavia. Sisällönanalyysissä kahden tutkijan tarkastelu vähensi riskiä holistisiin harhaluuloihin eli virhepäätelmiin. Luotettavuutta lisäsi myös sisällönanalyysin prosessista löytyvä esimerkkikaavio (Liite 5.), jonka avulla lukija voi ymmärtää tutkijoiden päätelmiä.

Luotettavuutta vähensi kyselylomakkeiden erilaisuus ikäluokkien välillä. Tulosten vertailu ei siis onnistunut, kuten alkuperäisessä suunnitelmassa oli tarkoitus. Kuitenkin seitsemäsluokkalaisten vastausten perusteella voitiin olettaa, että heiltä poisjätetyt kysymykset eivät olisi heitä koskeneetkaan.

Tutkijoilla ei ollut tietoa tutkimuksen tarkasta katomäärästä, sillä ylimääräiset ja tyhjänä palautetut lomakkeet olivat sekoittuneet keskenään. Näin ollen ei tiedetty,

kuinka moni jätti tarkoituksella vastaamatta ja olivatko kaikki oppilaat paikalla vastaushetkellä. Kadon uhkana on se, että yksi tavoitelluista osajoukoista jää aineiston ulkopuolelle (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 83). Tässä tutkimuksessa yhdeksäsluokkalaisten poikien määrä jäi tuntemattomasta syystä vähäiseksi. Tämän vuoksi poikien tulokset ovat vain suuntaa antavia, eivätkä yhtä vertailukelpoisia kuin muiden osajoukkojen. Raporttia luettaessa tulisi muistaa, että tulosten takana on vain muutama vastaaja. Poisjäämisen syy voisi mahdollisesti olla se, että pojat eivät olleet paikalla kyselytilanteessa. Toinen joukkokadon syy voisi olla siinä, että nuorilla on taipumus matkia ikätovereidensa käytöstä (Chapin 2001). Näin ollen on mahdollista, että osa luokan pojista kieltäytyi vastaamasta, jolloin muut tekivät saman perässä.

Saatus aineistoa läpikäydessä tutkijat huomasivat, että muutaman kysymyksen muotoilussa olisi ollut parannettavaa. Tutkijoilla oli hypoteesina se, että nuoret jättävät kaverit helposti taka-alalle seurustelun alkaessa, mutta kukaan vastanneista ei omasta mielestään näin tehnyt. Parempi kysymysmuoto olisi ollut esimerkiksi: ”Unohtuvatko kaverit seurustelun alkaessa?” Kysymys ei olisi ollut yhtä päällekkävyä, joten vastauksiin olisi voitu saada vaihtelua. Ainoastaan yhden pilotoinnin avulla ei huomattu tätä epäkohtaa. Toinen huomiota herättävä kysymys oli seitsemäsluokkalaisille suunnattu avoin kysymys, jossa käsiteltiin seksuaalisia kokemuksia. Kysymys muutettiin pikaisella aikataululla seitsemäsluokkalaisille sopivammaksi, eikä sitä näin ollen ehditty pilotoida. Aineistoa läpikäydessä huomattiin, että kysymyksessä käytetty sana ”seksuaalisuus” oli ymmärretty monella eri tavalla ja monet olivat mieltäneet sanan tarkoittavan ainoastaan seksiä. Tutkijoiden olisikin pitänyt miettiä tarkemmin sanan merkitystä ja tuottaa kysymys, joka olisi ollut kyseiselle ikäryhmälle helpommin ymmärrettävissä.

Tutkimuksen luotettavuutta heikensi joidenkin vastausten epämääräisyys sekä epäily siitä, onko vastaaja ollut tosissaan. Tulkintaa vaikeutti epäselvä käsiala, sotkuiset lomakkeet, ristiriitaisuudet yhden vastauksen sisällä sekä sopimaton kielenkäyttö. Etenkin poikien keskuudessa oli havaittavissa, että vastauksia oli yh-

dessä pohdittu ja vastattu samalla tavalla leikkimielisesti. Kuitenkin kaikki monivalintakysymyksen vastaukset taulukoitiin, mikä selitti yllättävät prosentit taulukossa. Esimerkiksi yhdeksäsluokkalaisten poikien unelmien kumppani oli komea. Vaikka osa pojista innostui monivalintakysymysten hauskoista vaihtoehdoista, vastasivat he kuitenkin asiallisesti ja omaa ajattelua käyttäen muihin kysymyksiin.

Tutkijat olettivat, että avoimet kysymykset eivät välttämättä houkuttelisi nuoria vastaamaan. Kuitenkin tutkijoiden iloiseksi yllätykseksi etenkin yhdeksäsluokkalaiset tytöt olivat vastanneet hyvin avoimesti ja rehellisesti kysymyksiin. Heiltä saatiin todella paljon hyvää ja yksityiskohtaista tietoa nuorten ajatuksista ja kokemuksista. Tytöt rohkenivat kertoa arkaluontoisistakin asioista mahdollisesti siksi, että anonymiteetti oli turvattu ja tytöt tiesivät tutkijoiden olevan nuoria, tulevia terveydenhoitajia, joita tyttöjen oli helppo lähestyä.

Tutkimuksen teoriaosuuden tiedon lähteinä käytettiin suomen- ja englanninkielistä kirjallisuutta, väitöskirjoja, artikkeleita, tutkimuksia sekä eri organisaatioiden internetsivuja. Tutkimustietoa haettiin eri tietokannoista, kuten Cinahlista, Mediciistä, PubMedistä ja Doriasta. Hakuja tehtiin asiasanoilla ”adolescent” ja ”sexuality” ja niitä yhdistelemällä AND ja OR sanoilla. Lisäksi tarkempaan tiedonhakuun lisättiin asiasanojen rinnalle sanoja ”development”, ”relationship”, ”dating”, ”behavior”, ”knowledge” ja ”understanding”. Hakuja rajattiin koskemaan suomen-, ruotsin- ja englanninkielisiä maksuttomia julkaisuja viimeisen kahdenkymmenen vuoden ajalta. Aikaväliä suurennettiin kymmenestä vuodesta kahteenkymmeneen suppean tarjonnan vuoksi.

7.4 Opinnäytetyön prosessin arviointi ja oma oppiminen

Tutkijat asettivat tavoitteekseen saada opinnäytetyö julkaistua vuoden 2016 aikana. Opinnäytetyön suunnittelu aloitettiin keväällä 2015, mikä mahdollisti stressittömän alun työlle. Opinnäytetyötä tehtiin kolmessa syklissä, mutta jatkuvasti tietoa keräten. Tutkimussuunnitelma valmistui keväällä 2015, jonka jälkeen asiaan palattiin seuraavan kerran syksyllä, jolloin aineisto kerättiin. Keväällä 2016, kii-

reisimmän opiskelukauden loputtua, alkoi tutkimuksen intensiivinen työstäminen. Tutkijat kokivat syklimäisen työskentelytavan mielekkääksi ja näin mielenkiinto aiheeseen säilyi koko prosessin ajan. Tutkijoiden välinen yhteistyö toimi hyvin, sillä molempien kirjoittaminen perustui inspiraatioon, jolloin tekstiä syntyi helpommin ja nopeammin. Työskentely oli loppua kohden intensiivistä ja tutkijoiden erilaiset näkemykset asioista toivat rikkautta ja uusia näkökulmia opinnäytetyöhön.

Kyselylomakkeen kysymykset olivat tutkijoille helppo laatia, mutta lomakkeen ulkomuodon hiominen oli haastavaa ja siihen käytettiin suhteellisen paljon aikaa. Ennen kyselyn toteuttamista tutkijat pitivät mahdollisena, että nuoret eivät innostuisi vastaamaan kysymyksiin. Nuorten hienot vastaukset, asiallinen suhtautuminen ja suuri vastausmäärä yllättivät tutkijat positiivisesti. Avointen vastausten tuomat uudet näkökulmat lisäsivät intoa tutkia aihetta.

Yhteistyö koulun kanssa toimi hyvin sähköpostin välityksellä. Yhteydenotot olivat tiiviimpiä ennen aineiston keruuvaihetta ja tämän jälkeen tutkijat saivat rauhassa työstää tutkimusta. Tutkijat toivoivat, että tutkimuksen tuloksia voitaisiin hyödyntää nuorten seksuaalikasvatuksessa. Erityisesti yhteistyökoulun henkilökunnalle nämä tutkimustulokset voivat olla mielenkiintoisia ja saattavat antaa heille uutta näkökulmaa.

Kummallakaan tutkijoista ei ollut aikaisempaa kokemusta tai tietämystä tulevan tutkimuksen prosessista, mikä loi haastetta työskentelyyn. Prosessin edetessä tutkijoiden tietämys kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmistä sekä toteutuksesta kehittyi. Tutkijat kiinnittivät huomiota lähteiden laatuun sekä oppivat kriittisesti valikoimaan työhön soveltuvaa tietoa. Lähteiden monipuolinen käyttö sekä merkitseminen ja tieteellisen tekstin tuottaminen kehittyi huomattavasti prosessin aikana.

Tutkijoiden tietämys seksuaalisuudesta, nuorten seksuaalisesta kehityksestä ja seurustelukulttuurista monipuolistui tutkimuksen edetessä. Tutkijat kokivat pro-

sessin edistäneen heidän ammatillista kasvuaan. Tutkijat sisäistivät paljon uusia asioita seksuaalisuuden merkityksestä, sen laajuudesta ja siitä, kuinka seksuaalisuus on ihmisessä läsnä syntymästä kuolemaan saakka. Tutkijat ymmärsivät myös, että varsinkin nuorten parissa työskennellessä on tärkeää uskaltaa aloittaa keskustelu myös seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. Tämän vuoksi hoitotyötä tekevän tulisi olla sinut seksuaalisuutensa kanssa, jotta seksuaalisuuteen liittyvistä asioista voidaan jutella asiallisesti, kiusaantumatta aiheesta. Kiusaantuneisuus heijastuu helposti asiakkaaseen, jolloin saatetaan usein jättää kertomatta arkaluontoisia asioita.

7.5 Jatkotutkimusaiheet

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli verrata ikäluokkien sekä sukupuolten välisiä eroja keskenään, mutta yhdeksäsluokkalaisten poikien vastaukset jäivät vähäisiksi. Jatkotutkimuksena voisi toteuttaa seksuaalisuuteen liittyvän kyselyn ainoastaan pojille, sillä tämän ja muiden tutkimuksien perusteella yläastelaisilla pojilla on yleisesti huonompi tietämys seksuaaliasioista kuin tytöillä.

Monissa kulttuureissa seksuaalisuus on hyvin erilaista ja seurustelu voidaan käsitellä eri tavalla kuin suomalaisessa kulttuurissa. Monikulttuurisuuden lisääntyessä radikaalisti olisikin hyvä selvittää Suomessa asuvien maahanmuuttajataustaisten nuorten ajatuksia ja kokemuksia seurustelusta ja seksuaalisuudesta. Tämän tutkimuksen avulla voitaisiin vähentää niitä ristiriitoja, joita ilmenee eri kulttuureiden kohdatessa.

Tutkimustuloksia pohjana käyttäen voitaisiin tutkia sitä, miten nuoret osaavat käyttää heille tarjottuja seksuaaliterveyspalveluja: ovatko kaikki tietoisia näistä palveluista, kuinka moni niitä käyttää ja mikä voisi laskea kynnystä palveluihin hakeutumisessa.

Tutkimuksessa ilmeni myös se, että vastoin odotuksia, yllättävän moni nuorista oli seurustellut netissä. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan tarkasteltu tätä, sinänsä

riskialtista aihetta enempää, joten jatkotutkimuksena olisi hyvä selvittää nuorten nettiseurustelukokemuksia.

LÄHTEET

- Aalberg, V. & Siimes, M. A. 1999. Lapsesta aikuiseksi. Helsinki. Nemo.
- Albert, B. 2012. With One Voice 2012. America's Adults and Teens Sound Off About Teen Pregnancy. The National Campaign to Prevent Teen and Unplanned Pregnancy. Washington, DC.
- Apter, D. 2006. Parempaa seksuaaliterveyttä nuorille. Kansanterveys. 7/2006. 12-13.
- Bildjuschkin, K., Klemetti, R., Kulmala, T., Luoto, R., Nipuli, S., Nykänen, M., Parekh, S. Raussi-Lehto, E. & Surcel, H-M. 2016. Edistä, ehkäise, vaikuta – seksuaali ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020. Toim. Klemetti, R. & Raussi-Lehto, E. Tampere. Suomen Yliopistopaino Oy. THL.
- Bildjuschkin, K. & Malmberg, A. 2000. Kerro meille seksistä. Helsinki. Tammi.
- Bildjuschkin, K. & Ruuhilahti, S. 2008. Seksiä vaatteet päällä. Helsinki. Tammi.
- Brusila, P. 2008. Seksuaalisuus eri kulttuureissa. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Chapin, J. 2001. It Won't Happen to Me: The Role of Optimistic Bias in African-American Teens' Risky Sexual Practices. Penn State University.
- Haavio-Mannila, E. & Kontula O. 2003. Sexual Trends in the Baltic Sea Area. Väestöliitto. Helsinki. Hakapaino OY.
- Holopainen, M. & Pulkkinen, P. 2008. Tilastolliset menetelmät. Helsinki. WSOY.
- Kaltiala-Heino, R. 2010. Nuorten seksuaaliterveys- yhteinen asia. Työseminaari. Viitattu 6.6.2016.
https://www.thl.fi/documents/10531/105148/seksuaalisuus_ja_mielterv_nuor_luento%20.pdf
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki. WSOYPro Oy.
- Kilpiä, J., Kurka, L. & Ruuhilahti, S. 2011. OSA II: Esimerkkejä seksuaalivonnan käytänteistä. Nuorten seksuaalivonnan tueksi. Toim. Ritamo, M., Ryttyläinen-Korhonen, K. & Saarinen, S. THL. Raportti 27/2011. Viitattu 7.6.2016.
<https://www.thl.fi/documents/10531/95613/Raportti%202011%2027.pdf>

Kontula, O. 1997. Yläasteen sukupuolikasvatus lukuvuonna 1995–1996. Sosiaali- ja terveys-ministeriö. Selvityksiä 3.

Kontula, O. 2008. Halu & intohimo. Keuruu. Otava.

Kontula, O. 2010. The evolution of sex education and students` sexual knowledge in Finland in the 2000s. *Sex education* 10(4), 373–386.

Kontula, O. 2012. Mitä pojat todella haluavat tietää seksistä - Tehoa poikien seksuaaliopetukseen (PoikaS-hanke). Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 55/2012. Helsinki 2012. Vammalan Kirjapaino Oy.

Kontula, O. & Meriläinen, H. 2007. Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa. Väestöntutkimuslaitos – Katsauksia E 26/2007. Helsinki 2007. Vammalan kirjapaino Oy.

Korteniemi-Poikela, E. & Cacciatore, R. 2010. Portaita pitkin. Helsinki. WS Bookwell OY.

Kuronen, M. 2006. Vaativa seksi vaurioittaa nuorta. *Kansanterveys*. 7/2006. 16-17.

L 20.5.2011/540. Rikoslaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 27.4.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20>

Laiti, M. 2008. Romanikulttuuri. Teoksessa *Seksuaalisuus eri kulttuureissa*. 156-163. Toim. Brusila, P. Helsinki. Kustannus Oy Duodecim.

Lenoir, C., Adler, N., Borzekowski, D., Tschann, J. & Ellen, J. 2006. What you don't know can hurt you: Preception of sex-partner concurrency and partner-reported behavior. *Journal of Adolescent Health*. 38. 179-185.

Liinamo, A. 2005. Suomalaisnuorten seksuaalikasvatus ja seksuaaliterveystiedot oppilaan ja koulun näkökulmasta. Väitöskirja. Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta. Jyväskylän yliopisto.

Luopa, P., Kivimäki, H., Matikka, A., Vilkki, S., Jokela, J., Laukkarinen, E. & Paananen, R. 2014. Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-2013. Kouluterveyskyselyn tulokset. Raportti 25/2014. Juvenes Print – Suomen yliopistopaino oy. THL.

MLL 2015. Nuoret, seksuaalisuus ja media. Viitattu 24.3.2016. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/lapset_ja_media/nuoret-seksuaalisuus-ja-media/

- MLL 2016 a. Fyysinen kehitys. Viitattu 18.3.2016.
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/12_15-vuotias/fyysinen_kehitys/
- MLL 2016 b. Mediakasvatus. Viitattu 24.3.2016.
<http://www.mll.fi/kasvattajille/mediakasvatus/>
- MLL 2016 c. Sydänsuruja. Viitattu 29.3.2016.
<http://www.mll.fi/nuortennetti/ihmissuhteet/seurustelu/sydansuruja/>
- MLL 2016 d. Seurustelu. Viitattu 29.3.2016.
<http://www.mll.fi/nuortennetti/ihmissuhteet/seurustelu/>
- Nazarenko, S. 2011. Mun elämä – mun valinta. Nuorten seksuaalioikeudet ja kehitys. Toim. Korhonen, E. Helsinki. Nord print oy.
- Nyyti ry 2015. Mitä jos parisuhde päättyy? Viitattu 30.3.2016.
<https://www.nyyti.fi/tietoa/seurustelu-ja-parisuhde/mita-jos-parisuhde-paattyy/>
- Näre, S., Ruuhilahti, S. & Heimonen, E. 2012. Luottamus nuorten seksuaalisen hyvinvoinnin pohjana. Nuorisotutkimus. 3/2012.
- Papp, K. 1997. Knowledge of sexual issues, moral beliefs, and sexual experiences among adolescents in Estonia and Finland. Jyväskylä. Gummerus printing. Stakes.
- Rinkinen T. 2012. Nuorten kysymyksiä seksuaaliterveydestä Väestöliiton internetpalvelussa. Väitöskirja. Terveystieteiden tiedekunta. Itä-Suomen yliopisto.
- Ryttyläinen, K. & Valkama, S. 2010. Seksuaalisuus hoitotyössä. Helsinki. Edita Prima.
- Savioja, S., Sumia, M. & Kaltiala-Heino, R. 2015. Seksuaalikokemukset ja mielenterveys nuoruusiässä. Suomen lääkärilehti. 6/2015, 309-314a.
- Silvan, A., Joronen, K. & Koivula, M. 2014. Miksi vanhemmat eivät osallistu yläkoululaisten terveystarkastuksiin? Hoitotiede 26 (4), 250-261.
- Storvik-Sydänmaa, S., Talvensaari, H., Kaisvuori, T. & Uotila, N. 2012. Lapsen ja nuoren hoitotyö. Helsinki. Sanoma Pro Oy.
- THL 2013. Kouluterveyskysely. Seksuaaliterveys. Viitattu 2.5.2016
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/aiheittain/seksuaaliterveys
- THL 2015. Kouluterveyskysely. Koko maan yhdistetyt aineistot vuosina 2000/2001 – 2015. Viitattu 30.3.2016. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja->

asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/tulokset-aiheittain/seksuaaliterveys

THL 2016 a. Terveystarkastukset. Viitattu 24.3.2016.
<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto/terveystarkastukset>

THL 2016 b. 8.lk laaja tarkastus. Viitattu 24.3.2016.
<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-peheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto/terveystarkastukset/8.-lk-laaja-tarkastus>

THL 2016 c. Seksuaalisuus. Viitattu 28.4.2016.
<https://www.thl.fi/fi/web/seksuaali-ja-lisaantymisterveys/seksuaalinen-hyvinvointi/seksuaalisuus>

Venesperä, R. 2008. Yhteisö ohjaa Jehovan todistajien elämää. Teoksessa Seksuaalisuus eri kulttuureissa. 46-55. Toim. Brusila, P. Helsinki. Kustannus Oy Duodecim.

Väestöliitto 2006. Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma. Helsinki.

Väestöliitto 2011. Uskonnot ja seksuaalisuus. 34-39. Toim. Korhonen, E. & Närhi, R. Helsinki. Newprint oy.

Väestöliitto 2016 a. Pojan keho. Viitattu 18.3.2016.
<http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/murrosika/pojan-keho/>

Väestöliitto 2016 b. Tytön keho. Viitattu 18.3.2016
<http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/murrosika/tyton-keho/>

Väestöliitto 2016 c. Seurustelu. Viitattu 24.3.2016
<http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/mina-ja-muut/seurustelu2/>

Väestöliitto 2016 d. Suhteen päätyminen. Viitattu 30.3.2016.
<http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/mina-ja-muut/seurustelu2/suhteen-paattyminen/>

WAS. 2014. Declaration of Sexual Rights.

WHO 2006. Defining sexual health. Report of a technical consultation on sexual health 28-31 January 2002, Geneva. WHO. Geneva.

WHO 2010. Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa. Suuntaviivat poliittisille päättäjille, opetus- ja terveydenhoitoalan viranomaisille ja asiantuntijoille. Viitattu 2.5.2016 <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80220/039844e2-c540-4e81-834e6f11e0218246.pdf?sequence=1>

WHO 2016a. Sexual Health. Viitattu 29.3.2016.
http://www.who.int/topics/sexual_health/en/

Wisnieski, D. & Matzo, M. 2013. Promoting Healthy Sexual Behavior In Adolescents. American Journal of Nursing. Vol 113, nro 6, 67-70. Viitattu 3.5.2016.

KYSELYLOMAKE

Rastita luokkasi ja sukupuolesi.

7lk. 9lk. Tyttö Poika

1. Millainen on koulumenestyksesi?

Hyvä
Keskiverto
Huono

2. Oletko seurustellut?

KYLLÄ, seurustelen tällä hetkellä.
KYLLÄ, mutta en tällä hetkellä.
EN, mutta haluaisin.
EN, enkä halua!

3. Jos vastasit KYLLÄ, mikä on pisin ja lyhyin seurustelusuhteesi?

Pisin _____
Lyhyin _____

4. Onko seurustelu mielestäsi tärkeää?

Kyllä Ei

5. Oletko koskaan ollut ihastunut?

Kyllä Ei

6. Entä rakastunut?

Kyllä Ei

7. Uskaltaisitko lähestyä ihastustasi?

Kyllä Ei

8. Onko sinulla ollut sydänsuruja?

Kyllä Ei

9. Kuinka usein poika-/tyttöystävän kanssa pitäisi hengaila? Kerran viikossa.

Muutaman kerran viikossa.

Melkein joka päivä.

Aina, kun se on mahdollista.

10. Olisiko sinulla aikaa myös kavereille, vaikka seurustelisit?

Kyllä
Ei

11. Ympyröi SEITSEMÄN mielestäsi tärkeintä seuruste luun kuuluvaa asiaa.

Rakkaus	Rehellisyys	Kielarit	Pusukuvat somessa
Halailu	Luottamus	Seksi	Toisen kuunteleminen
Oma aika	Riidat	Helliminen	Käsi kädessä kulkeminen
Kunnioitus	Yhdessäolo	Keskustelu	Muu, mikä? _____

Parisuhdepäivitys somessa (instagram, facebook jne..)

12. Ympyröi KYLLÄ /EI sen mukaan, oletko tehnyt seuraavia asioita.

Oletko koskaan...

Seurustellut netissä?	KYLLÄ /EI
Laittanut kaveria puhumaan ihastukseksi?	KYLLÄ /EI
Pyytänyt keitän treffeille?	KYLLÄ /EI
Halailut?	KYLLÄ /EI
Suudellut?	KYLLÄ /EI
Hyväillyt/ koskettelut toista?	KYLLÄ /EI
Halunnut "mennä pidemmälle"?	KYLLÄ /EI
Harrastanut suuseksiä?	KYLLÄ /EI
Harrastanut seksiä?	KYLLÄ /EI
Käyttänyt ehkäisyä?	KYLLÄ /EI
Päättänyt seurustelusuhdetta?	KYLLÄ /EI

13. Jos sinulla on näistä asioista kokemusta, ovatko ne tapahtuneet vakituisen kumppanin kanssa? Oliko päihteillä ehkä osuutta asiaan? Oliko hauskaa vai kaduttiko? Haluaisitko saada kokemuksia näistä asioista? Kerro tuntemuksiasi!

14. Ympyröi/alleiviivaa laatikosta tärkein pääominaisuuksia unelmiesi seurustelukumppanissa.

Valitse enintään 15 asiaa.

B blondi	Fiksi	Isot rinnat	Nätti
Kohtelias	Kiltti	Urheilullinen	Käyttää meikkiä
Pitkät hiukset	Luotettava	Puhelias	Hyvä peppu
Rikas	Brunette	Pahis	Suosittu
Ihanat silmät	Seksikäs	Hömpä	Rehellinen
On oma itsensä	Hauska	Itsevarma	Söpö
Tyylijuuri	Lihaksikas	Lyhyt	Vaalea
Tunteellinen	Tatuoitu	Ylätyksellinen	Nuorempi kuin minä
Kivat hiukset	Huumorintajuinen	Laaha	Romanttinen
Komea	Vanhempi kuin minä	Tumma	Pitkä
Muu, mikä? _____			

15. Rastita, onko väittämä mielestäsi TOSI vai EPÄTOSI.

VÄITTÄMÄ	TOSI	EPÄTOSI
Tunnen itseni huonommaksi kuin muut, jos en seurustele.		
Olen tehnyt epämiellyttäviä asioita toisen pyynnöstä.		
Olen tyytyväinen ulkonäkööni.		
Olen usein alakuloinen.		
Haluaisin olla kokeneempi seurustelussa.		
Kun seurustele, voi flirttailla muidenkin kanssa.		
Olen suosittu kaveriporukassani.		
Sukupuolitaudit ovat harvinaisia.		
Tiedän tarpeeksi sukupuolitaudeista.		
Olen kokenut painostusta seksiin liittyen.		
Ällä ei ole merkitystä parisuhteessa.		
Parisuhteen voi päättää viestillä.		
Toivon, että koulussa tai kotona puhuttaisiin enemmän seksistä.		
Olen kokenut painostusta seurusteluun liittyen.		
Toivon, että koulussa tai kotona puhuttaisiin enemmän seurustelusta.		
Tekisin mitä vain miellyttääkseni tyttö- tai poikaystäväni.		
Haluaisin olla kokeneempi seksissä.		
Seksi ei ole tärkeää seurustelussa.		
Ensimmäisellä yhdyntäkerralla ei voi tulla raskaaksi.		
Hyvässä parisuhteessä ei riidellä.		
En uskalla lähestyä ihastustani, koska pelkään torjutuksi tulemistä.		

KYSELYLOMAKE

Rastita luokkasi ja sukupuolesi.

7 lk. 9 lk. Tyttö Poika

1. Millainen on koulunesteesi?

Hyvä

Keskiverto

Huono

2. Oletko seurustellut?

KYLLÄ, seurustelen tällä hetkellä.

KYLLÄ, mutta en tällä hetkellä.

EN, mutta haluaisin.

EN, enkä halua!

3. Jos vastasit KYLLÄ, mikä on pisin ja lyhyin seurustelusuhteesi?

Pisin _____

Lyhyin _____

4. Onko seurustelu mielestäsi tärkeää?

Kyllä Ei

5. Oletko koskaan ollut ihastunut?

Kyllä Ei

6. Entä rakastunut?

Kyllä Ei

7. Uskaltaisitko lähestyä ihastustasi?

Kyllä Ei

8. Onko sinulla ollut sydänsuruja?

Kyllä Ei

9. Kuinka usein poika- /tyttöystävän kanssa pitäisi hengailla? Kerran viikossa.

Muutamana kerran viikossa.

Meikkin joka päivä.

Aina, kun se on mahdollista.

10. Ollisiko sinulla aikaa myös kavereille, vaikka seurustelisit?

Kyllä

Ei

11. Ympyröi SEITSEMÄN mielestäsi tärkeintä seurustelun kuuluvaa asiaa.

Rakkaus	Rehellisyys	Kielarit	Pusukuvat somessa
Halailu	Luottamus	Seksi	Toisen kuunteleminen
Oma aika	Riidat	Helliminen	Käsi kädessä kulkeminen
Kunnioitus	Yhdessäolo	Keskustelu	Muu, mikä? _____

Parisuhdepäivitys somessa (instagram, facebook jne..)

12. Ympyröi KYLLÄ /EI sen mukaan, oletko tehnyt seuraavia asioita.

Oletko koskaan...

Seurustellut netissä?	KYLLÄ /EI
Laittanut kaveria puhumaan ihastukseksi?	KYLLÄ /EI
Pyytänyt ketään treffeille?	KYLLÄ /EI
Halailut?	KYLLÄ /EI
Suudellut?	KYLLÄ /EI
Päättänyt seurustelusuhtetta?	KYLLÄ /EI

13. Onko sinulla kenties jo kokemusta seksuaalisuudesta vai tuntuuko seksuaalisuus vielä kaukaiselta asialta sinulle?

14. Ympyröi/alleiviivaa laatikosta tärkeimpiä ominaisuuksia unelmiesi seurustelukumppanissa.
Valitse enintään 15 asiaa.

Blondi	Fiksi	Isot rinnat	Nätti
Kohtelias	Kiltti	Urheilullinen	Käyttää meikkiä
Pitkät hiukset	Luolettava	Puhelias	Hyvä peppu
Rikas	Brunette	Pahis	Suosittu
Ihanat silmät	Seksikäs	Hömpä	Rehellinen
On oma itsensä	Hauska	Itsevarma	Söpö
Tyylijainen	Lihaksikas	Lyhyt	Vaalea
Tunteellinen	Tatuoitu	Yllätyksellinen	Nuorempi kuin minä
Kivat hiukset	Huumorintajuinen	Laiha	Romanttinen
Komea	Vanhempi kuin minä	Tumma	Pitkä
Muu, mikä? _____			

15. Rastita, onko väittämä mielestäsi TOSI vai EPÄTOSI.

VÄITTÄMÄ	TOSI	EPÄTOSI
Tunnen itseni huonommaksi kuin muut, jos en seurustele.		
Olen tehnyt epämiellyttäviä asioita toisen pyynnöstä.		
Olen tyytyväinen ulkonäköni.		
Olen usein alakuloinen.		
Haluaisin olla kokeneempi seurustelussa.		
Kun seurustele, voi flirttailla muidenkin kanssa.		
Olen suosittu kaveroikassani.		
Sukupuolitaudit ovat harvinaisia.		
Tiedän tarpeeksi sukupuolitaudeista.		
Olen kokenut painostusta seksiin liittyen.		
Ällä ei ole merkitystä parisuhteessa.		
Parisuhteen voi päättää viestillä.		
Toivon, että koulussa tai kotona puhuttaisiin enemmän seksistä.		
Olen kokenut painostusta seurusteluun liittyen.		
Toivon, että koulussa tai kotona puhuttaisiin enemmän seurustelusta.		
Tekisin mitä vain miellyttääkseni tyttö- tai poikaystävääni.		
Haluaisin olla kokeneempi seksissä.		
Seksi ei ole tärkeää seurustelussa.		
Ensimmäisellä yhdyntäkerällä ei voi tulla raskaaksi.		
Hyvässä parisuhteessa ei riidellä.		
En uskalla lähestyä ihastustani, koska pelkään torjuttavani.		

Liite 3

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Hyvä peruskoulun oppilas!

Opiskelemme Vaasan ammattikorkeakoulussa hoitotyön koulutusohjelmassa terveydenhoitajiksi. Teemme opinnäytetyötämme yläasteikäisten nuorten ajatuksista ja kokemuksista seurustelusta ja seksuaalisuudesta. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää 7.- ja 9.-luokkalaisten ajatuksia ja kokemuksia seurustelusta ja seksuaalisuudesta sekä kuvata, millaisia ovat mahdolliset eroavaisuudet sukupuolten ja ikäluokkien välillä.

Osallistuminen tähän tutkimukseen on täysin vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen tai keskeyttää osallistumisen syytä ilmoittamatta milloin tahansa. Kyselyyn vastaaminen vie noin 15 minuuttia. Jokainen oppilas palauttaa itse oman vastauslomakkeensa kirjekuoreen, jonka opettaja sulkee luokassa, kun vastaukset ovat kerätty. Näin varmistetaan, että ainoastaan tutkimusentekijät voivat nähdä vastaukset.

Lupa tämän tutkimuksen toteuttamiseen on saatu koulultasi. Kysely on nimetön ja luottamuksellinen. Aineistoa käytetään vain tähän tutkimukseen ja vastauslomakkeet tuhoetaan välittömästi aineiston analysoinnin jälkeen. Kaikkia Sinusta kerättäviä tietoja käsitellään siten, ettei yksittäisiä tietoja pystytä tunnistamaan tutkimustuloksista. Myöskään koulusi nimeä ei raportoida.

Tutkimuksen tulokset raportoidaan Vaasan ammattikorkeakoulun opinnäytetyönä keväällä 2016. Valmis opinnäytetyö annetaan koulullesi sekä julkaistaan ammattikorkeakoulujen sähköisessä opinnäytetyöarkistossa, Theseuksessa.

Toivomme, että mahdollisimman moni on kiinnostunut vastaamaan kyselyyn ja näin auttamaan meitä opinnäytetyömme kanssa. Mikäli teillä on kysyttävää tai haluatte lisätietoja, vastaamme mielellämme kysymyksiinne.

Ystävällisin terveisin,
Terveydenhoitajaopiskelijat
Noora Kuitunen & Kaisa-Leena Koski
Vaasan ammattikorkeakoulu

Ohjaava opettaja:
Lehtori Ritva Alaniemi

Liite 4

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Hyvä huoltaja!

Opiskelemme Vaasan ammattikorkeakoulussa hoitotyön koulutusohjelmassa terveydenhoitajiksi. Teemme opinnäytetyönämme tutkimuksen yläasteikäisten nuorten ajatuksista ja kokemuksista seurustelusta ja seksuaalisuudesta. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää 7.- ja 9.- luokkalaisten ajatuksia ja kokemuksia seurustelusta ja seksuaalisuudesta sekä kuvata, millaisia mahdollisia eroavaisuuksia tuloksissa on sukupuolten ja ikäluokkien välillä. Osallistuminen tähän tutkimukseen on täysin vapaaehtoista. Nuori voi kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen tai keskeyttää osallistumisen syytä ilmoittamatta milloin tahansa. Kyselyyn vastaaminen vie noin 15 minuuttia. Jokainen oppilas palauttaa itse oman vastauslomakkeensa kirjekuoreen, jonka opettaja sulkee luokassa, kun vastaukset ovat kerätty. Näin varmistetaan, että ainoastaan tutkimusentekijät voivat nähdä vastaukset. Lupa tämän tutkimuksen toteuttamiseen on saatu nuoren koululta. Kysely on nimetön ja luottamuksellinen. Aineistoa käytetään vain tähän tutkimukseen ja vastauslomakkeet tuhoetaan välittömästi aineiston analysoinnin jälkeen. Kaikki nuoresta kerättävät tiedot käsitellään siten, ettei yksittäisiä tietoja pystytä tunnistamaan tutkimustuloksista. Myöskään koulun nimeä ei raportoida.

Tutkimuksen tulokset raportoidaan Vaasan ammattikorkeakoulun opinnäytetyönä keväällä 2016. Valmis opinnäytetyö luovutetaan koululle ja julkaistaan myös ammattikorkeakoulujen sähköisessä opinnäytetyöarkistossa, Theseuksessa.

Koska tutkimuskohteenamme on haavoittuva ryhmä, on velvollisuutemme informoida tutkimuksesta myös huoltajia. Toivomme, että ilmoitatte koululle, mikäli ette halua nuoren osallistuvan tähän tutkimukseen. Suostumuksesta ei tarvitse erikseen ilmoittaa.

Mikäli teillä on kysyttävää tai haluatte lisätietoja, vastaamme mielellämme kysymyksiinne.

Ystävällisin terveisin,
Terveydenhoitajaopiskelijat
Noora Kuitunen & Kaisa-Leena Koski
Vaasan ammattikorkeakoulu

Ohjaava opettaja:
Lehtori Ritva Alaniemi

Liite 5

